

Wandelend door de bewaakte stad

Tussen beleid en beleving: *folk theories* over CCTV-surveillance in Hasselt

Benthe Peeters

r1119750

Masterproef aangeboden tot het behalen van de graad

MASTER IN DE COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN

Promotor: Prof. dr. Baldwin Van Gorp

Verslaggever: Prof. dr. Michaël Opgenhaffen

Academiejaar: 2025-2026

Woordenaantal: 18.410

Dankwoord

Allereerst wil ik mijn promotor, prof. dr. Baldwin Van Gorp, bedanken voor zijn begeleiding tijdens het uitwerken van deze masterproef. Zijn constructieve feedback heeft mij geholpen om mijn onderzoek inhoudelijk scherper te maken. Daarnaast waardeer ik de flexibiliteit en vrijheid die ik kreeg om mijn onderwerp verder vorm te geven naarmate het onderzoek evolueerde. Ook de duidelijke afspraken doorheen het proces heb ik sterk geapprecieerd. Daarnaast wil ik alle deelnemers aan de *data walks* bedanken. Zonder hun tijd, openheid en bereidheid om hun ervaringen en gedachten te delen, was dit onderzoek niet mogelijk geweest. Ook wil ik Stad Hasselt bedanken, in het bijzonder de expert integrale veiligheid en de burgemeester, voor hun tijd en medewerking. Daarnaast gaat mijn dank uit naar Politie Limburg Regio Hoofdstad en de manager van het cameranetwerk. Ik waardeer niet alleen de tijd die werd vrijgemaakt voor het interview, maar ook het vertrouwen dat mij werd gegeven tijdens de rondleiding in het gebouw. Tot slot wil ik mijn familie, mijn vriendengroep en mijn partner bedanken. Hun steun, geduld en interesse doorheen het hele jaar betekende veel voor mij. Een oprechte dankjewel aan iedereen die op welke manier dan ook heeft bijgedragen aan het tot stand komen van deze masterproef.

Abstract

Deze masterproef onderzoekt hoe burgers betekenis geven aan CCTV-surveillance in de publieke ruimte en hoe hun percepties zich verhouden tot de institutionele werking van cameratoezicht in Hasselt. Vertrekkend vanuit het concept van *folk theories* analyseert dit onderzoek hoe burgers intuïtieve verklaringen ontwikkelen over wie surveilleert (bron), waarom camera's worden geplaatst (doel), hoe het systeem technisch werkt (mechanisme) en welke rol de locatie van camera's speelt (plaats). Methodologisch hanteerde dit onderzoek tien *data walks* met 22 deelnemers, aangevuld met expertinterviews, een observatiebezoek en een analyse van webpagina's van Stad Hasselt en Politie Limburg Regio Hoofdstad.

De resultaten tonen een discrepantie tussen het officiële luik en burgerpercepties. Terwijl lokale autoriteiten cameratoezicht beschrijven als een juridisch gereguleerd, grotendeels retroactief en doelgebonden systeem, ervaren burgers het cameranetwerk vaak als een ondoorzichtig systeem waarvan de werking onduidelijk blijft. Onvolledige informatie wordt aangevuld met *folk theories*, waarbij vooral onzekerheid bestaat over live monitoring, bewaartermijnen, datakoppeling, AI en gezichtsherkenning. Dit onderzoek identificeert plaats als een tot nu toe onderbelichte dimensie: dezelfde camera kan anders worden geïnterpreteerd afhankelijk van de locatie. Burgers hanteren verschillende copingstrategieën, van relativering en onverschilligheid tot actief vragen stellen of begrip tonen voor het officiële perspectief. Sociale identiteit en *smart-city*toepassingen kleuren de betekenisgeving verder, onder meer via zorgen over sociale sortering, *function creep* en *AI-bias*.

Deze studie toont aan dat CCTV niet louter een technisch veiligheidsinstrument is, maar een sociotechnische assemblage waarin camera's, signalisatie, regelgeving, locatie en communicatie samen betekenis produceren. De bevindingen onderstrepen het belang van transparantere communicatie over cameratoezicht, zodat burgers beter geïnformeerd kunnen deelnemen aan het democratisch debat over surveillance in de publieke ruimte.

Inhoudsopgave

1	Inleiding: bewakingscamera's in de publieke ruimte.....	5
1.1	Van veiligheidsinstrument tot maatschappelijk debat	5
1.2	De burger als betekenisgever	5
1.3	Relevantie en onderzoeksvraag	6
1.3.1	Maatschappelijke relevantie	6
1.3.2	Wetenschappelijke relevantie	7
2	Surveillance in de stad	8
2.1	Surveillance en cameratoezicht	8
2.1.1	De oorsprong: van panopticon naar surveillance.....	8
2.1.2	CCTV als <i>surveillant assemblage</i>	8
2.2	<i>Folk theories</i> over CCTV	9
2.2.1	<i>Folk theories</i> als vorm van betekenisgeving.....	9
2.2.2	Vier dimensies van <i>folk theories</i>	10
2.2.3	Cognitieve copingstrategieën	11
2.3	<i>Framing</i> en signalisatie	12
2.3.1	Van <i>framing</i> naar <i>folk theories</i>	12
2.3.2	Veiligheidsframe en privacyframe.....	13
2.3.3	Signalisatie als communicatie.....	13
2.4	Contextuele factoren	14
2.4.1	Sociale identiteit	14
2.4.2	<i>Smart city</i>	14
3	Methode.....	15
3.1	Methodologische verantwoording	15
3.2	<i>Data walks</i>	15
3.3	Het officiële luik	16
3.4	Onderzoeksopzet	17
3.4.1	Onderzoekscontext.....	17
3.4.2	Steekproef	19
3.4.3	Dataverzameling.....	21
3.4.4	Data-analyse	24
3.4.5	Kwaliteit en ethiek.....	26
3.4.6	Positionaliteit van de onderzoeker.....	27
4	Resultaten	29
4.1	Context: De Hasseltse <i>surveillant assemblage</i>	29
4.2	Identificatie van camera's.....	30
4.3	<i>Folk theories</i> over CCTV	31
4.3.1	De bron	31

4.3.2	Het doel	33
4.3.3	Het mechanisme	36
4.3.4	De plaats	38
4.4	Cognitieve copingstrategieën	40
4.4.1	Officieel luik: maatschappelijke acceptatie	41
4.4.2	Burgerpercepties: vier copingstrategieën	41
4.4.3	Vergelijking	42
4.5	<i>Framing</i> en signalisatie	42
4.5.1	Officieel luik: selectieve transparantie	43
4.5.2	Burgerpercepties: geruststelling en argwaan.....	43
4.5.3	Vergelijking	44
4.6	Sociale identiteit	44
4.6.1	Officieel luik: sociale identiteit als blinde vlek	44
4.6.2	Burgerpercepties: sociale identiteit en sociale sortering.....	45
4.6.3	Vergelijking	46
4.7	<i>Smart city</i>	46
4.7.1	Officieel luik: slimme technologie als hulpmiddel.....	47
4.7.2	Burgerpercepties: praktisch nut en risico's	47
4.7.3	Vergelijking	48
5	Discussie	49
5.1	Van <i>black box</i> tot <i>folk theories</i>	49
5.2	Vier dimensies van betekenisgeving.....	50
5.3	Copingstrategieën: tussen acceptatie en verzet.....	51
5.4	Sociale identiteit en sortering.....	52
5.5	<i>Smart city</i> : van CCTV naar <i>function creep</i>	53
5.6	Implicaties.....	54
5.6.1	Theoretische implicaties.....	54
5.6.2	Praktische implicaties	54
5.6.3	Beleidsaanbevelingen.....	55
5.7	Beperkingen en vervolgonderzoek	57
6	Conclusie	58
7	Referentielijst.....	60
8	Bijlagen.....	66
8.1	Bijlage 1: <i>Data walk</i> -leidraad	66
8.2	Bijlage 2: Interviewleidraad officieel luik.....	74
8.3	Bijlage 3: <i>Informed consent</i>	75
8.4	Bijlage 4: Dataset	77
8.5	Bijlage 5: Codeboek	77
8.6	Bijlage 6: <i>GenAI-statement</i>	78

1 Inleiding: bewakingscamera's in de publieke ruimte

1.1 Van veiligheidsinstrument tot maatschappelijk debat

In vijf jaar tijd vervijfvoudigde het aantal geregistreerde bewakingscamera's in België van 108.104 naar 518.670 (Verheyden, 2024). Dit is geen lokaal fenomeen: wereldwijd wordt het aantal camera's namelijk op meer dan één miljard geschat (Bischoff, 2025). Deze groei weerspiegelt een bredere mondiale trend waarbij surveillance een structureel onderdeel is geworden van hedendaagse samenlevingen (Lyon, 2022). Deze trend is ook duidelijk zichtbaar in de stad Hasselt, waar de surveillance-infrastructuur de afgelopen jaren aanzienlijk is uitgebreid (burgemeester Hasselt, persoonlijke communicatie, 5 mei 2026). Deze netwerken van bewakingscamera's worden Closed-Circuit Television (CCTV) genoemd: een beveiligingsmaatregel waarbij videocamera's worden ingezet om een specifieke locatie op afstand onder toezicht te houden. De camera's verzamelen voortdurend beelden die bekeken, beoordeeld en opgeslagen kunnen worden (Gill & Spriggs, 2005). CCTV is de overkoepelende term voor twee functionele vormen: camerabewaking en cameratoezicht. Bij camerabewaking ligt de nadruk op de beveiliging van personen, goederen of gebouwen waarbij beelden meestal worden opgeslagen om na een incident als bewijsmateriaal te dienen. Cameratoezicht is gericht op het voorkomen van incidenten door beelden live te bekijken, wat toelaat om onmiddellijk in te grijpen (Janssens & Herkes, 2016). Beide vormen leiden tot enige verdeeldheid binnen de publieke opinie (Gill & Spriggs, 2005); sommige burgers beschouwen CCTV als een middel om de veiligheid te bevorderen (Bennett & Gelsthorpe, 1996; Hino, 2022), terwijl anderen deze vorm van surveillance ervaren als een *Big Brother* die hun privacy aantast (Brockdorff & Appleby-Arnold, 2015). De mate van publieke acceptatie hangt bovendien samen met bredere maatschappelijke structuren, zoals de wijze waarop nieuwsmedia cameratoezicht framen en de houding van beleidsmakers (Barnard-Wills, 2011).

1.2 De burger als betekenisgever

De uitgebreide, maar vaak tegenstrijdige onderzoeksliteratuur benadrukt de meerlagigheid van CCTV als onderzoeksobject. Het raakt namelijk aan meerdere disciplines, zoals het criminologisch perspectief dat CCTV benadert als een vorm van misdaadpreventie waarbij het gepaard gaat met een lichte daling, maar vaak ook de verplaatsing van misdaad (Piza et al., 2019). Een ander dominant benaderingskader van CCTV is het juridisch perspectief dat zich richt op de regelgeving rond CCTV in

de openbare ruimte, waarbij de balans tussen misdaadbestrijding en het recht op privacy centraal staat (Gras, 2002; Camerawet, 2007). Waar criminologie focust op de effectiviteit van CCTV en het recht de legaliteit van het fenomeen onderzoekt, bieden communicatiewetenschappen een aanvullend perspectief door zich te richten op de maatschappelijke beleving en communicatie rond deze technologie, met name de manier waarop betekenisgeving rond surveillance tot stand komt (Lyon, 2022). Dit onderzoek levert bijgevolg een bijdrage door te onderzoeken hoe burgers betekenis geven aan CCTV, en hoe deze percepties zich verhouden ten opzichte van de institutionele realiteit.

Bestaand onderzoek toont aan dat burgerpercepties van CCTV sterk contextafhankelijk zijn: Zurawski (2010) en Gill et al. (2007) toonden aan dat burgers CCTV op afstand steunen, maar afwijzen wanneer het dichterbij komt. Ze voelen zich vaak onveilig in de buurt van surveillance-apparatuur en zijn bezorgd over de verwerking van persoonlijke gegevens (Brockdorff en Appleby-Arnold, 2015). Brands et al. (2016) ondervonden dat burgers camera's ook vooral als een retrospectief bewijsmiddel beschouwen. Deze studies focussen echter op de attitudes ten opzichte van CCTV zonder te onderzoeken waarom burgers deze betekenis eraan geven. *Folk theories* bieden daar een aanvullend kader om te onderzoeken hoe zij een perceptie vormen rond deze technologie; het zijn de intuïtieve verklaringen die mensen construeren voor technologieën waarvan de werking voor hen onduidelijk is (DeVito et al., 2017, p. 3165). Voor CCTV zijn deze *folk theories* nog niet eerder onderzocht, terwijl ze wel tonen hoe burgers betekenis geven aan CCTV-surveillance.

1.3 Relevantie en onderzoeksvraag

1.3.1 Maatschappelijke relevantie

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek wordt onderstreept door de toename en normalisering van surveillance-infrastructuur in de hedendaagse stedelijke omgeving (Bischoff, 2025; Kroener, 2014). Desondanks blijft de feitelijke werking van deze systemen voor de burger vaak een *black box*, mede omdat lokale overheden bewust terughoudend communiceren om geen schrik aan te wakkeren (Janssens & Herkes, 2016). Het blootleggen van de *folk theories* waarmee burgers dit informatievacuüm opvullen, is cruciaal om te begrijpen hoe zij betekenis geven aan cameratoezicht en hoe dit hun overheidsvertrouwen stuurt. Daarnaast is publiek debat over ingrijpende technologieën essentieel in een democratische samenleving (Janssens & Herkes, 2016). Dit debat wordt echter bemoeilijkt: terwijl beleid oordeelt dat wettelijk verplichte signalisatie volstaat, ervaren burgers dit vaak als onvoldoende en onduidelijk. Door deze discrepanties in kaart te brengen, biedt dit onderzoek een basis voor het versterken van democratische verantwoording. Daarop volgend onderzoekt deze

studie burgerpercepties in tijden van technologische innovaties zoals AI. De literatuur wijst op het risico van *social sorting*, waarbij surveillance maatschappelijke vooroordelen kan reproduceren (Butot et al., 2023). Ten slotte heeft de studie praktische meerwaarde voor lokale besturen door concrete aanbevelingen op te stellen, die de informatiekloof verkleinen zonder de effectiviteit van het systeem te ondermijnen.

1.3.2 Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek identificeert vier leegtes in bestaand onderzoek. Ten eerste zijn minderheidsgroepen ondervertegenwoordigd in surveillance-onderzoek. Eerdere studies richten zich overwegend op meerderheidsgroepen (Brands et al., 2016; Butot et al., 2023; Shaffer, 2025), terwijl binnen *communities of color* en LGBTQ+-gemeenschappen het gevoel heerst dat surveillance-technologieën onevenredig op hen gericht zijn (Shaffer, 2025). Deze studie betreft daarom ook minderheidsgroepen om de diversiteit aan *folk theories* over CCTV-surveillance in kaart te brengen. Ten tweede past dit onderzoek het concept van *folk theories* toe in CCTV-context. Waar Zhang et al. (2024) *folk theories* onderzochten bij algoritmes op sociale media en DeVito et al. (2018) focusten op algoritmische nieuwsfeeds, werd CCTV nog niet vanuit dit kader bestudeerd. In tegenstelling tot digitale algoritmes is CCTV fysiek aanwezig in de publieke ruimte, maar blijft de daadwerkelijke werking ervan voor de burger vaak een *black box* (Kroener, 2014). Deze studie verkent daarom hoe burgers betekenis geven aan de intersectie tussen de zichtbare camera's en de onzichtbare dataverwerking (Butot et al., 2023). Ten derde adresseert deze studie de noodzaak voor onderzoek in het tijdperk van de *smart city*. Eerdere studies zijn vaak verouderd door de snelle technologische evolutie. Deze studie onderzoekt daarom hoe deelnemers staan tegenover *function creep* waarbij een technologie die voor een bepaald doel is ingezet wordt hergebruikt voor een ander doel (Shaffer, 2025). Ten slotte benadert dit onderzoek CCTV als een sociotechnische assemblage waarbij niet alleen camera's, maar ook signalisatie, ruimtelijke plaatsing en overheidscommunicatie als actieve betekenisgevers worden meegenomen (Haggerty & Ericson, 2000). Cole (2002) en Lippert (2009) tonen namelijk aan dat signalisatie actief betekenis construeert door keuzes over inhoud, vormgeving en plaatsing van borden. Dit onderzoek heeft als doel om twee perspectieven op camerabewaking te vergelijken: hoe het officieel luik het systeem rechtvaardigt en hoe burgers het begrijpen. Deze masterproef hanteert daarbij een centrale onderzoeksvraag:

OV: *Hoe verhoudt de institutionele werking van CCTV-surveillance in Hasselt zich tot hoe burgers het begrijpen en ervaren?*

2 Surveillance in de stad

2.1 Surveillance en cameratoezicht

2.1.1 De oorsprong: van panopticon naar surveillance

Het bestuderen van surveillance vindt zijn oorsprong in het panopticon van Foucault (1995), een metafoor voor controle en macht waarbij een bewaker gevangenen kan observeren zonder zelf gezien te worden. De kracht zit niet in de daadwerkelijke observatie, maar wel in de mogelijkheid ervan (Foucault, 1995). In CCTV-context heeft dit panoptische principe als doel zelfdisciplinerende te stimuleren: burgers reguleren hun eigen gedrag omdat ze weten dat camera's dit kunnen vastleggen (Foucault, 1995; Greenberg & Hier, 2009). De metafoor van het panopticon domineert de surveillancestudies, maar schiet volgens Lyon (2022) tekort voor hedendaagse surveillance. Lyon (2007, p. 14) omschrijft het daarom als “de gerichte, systematische en routinematige aandacht voor persoonlijke details met als doel beïnvloeding, beheer, bescherming of sturing”.

2.1.2 CCTV als surveillant assemblage

Haggerty en Ericson (2000) introduceerden het concept van het *surveillant assemblage*. Surveillance is niet één centraal systeem, maar bestaat uit een samenstelling van verschillende elementen. Er bestaan vaste, maar ook verplaatsbare camera's, sommige kunnen draaien (PTZ-functionaliteit), inzoomen, een 360° beeld geven of hanteren AI-toepassingen, terwijl anderen dat niet kunnen (Gill & Spriggs, 2005). Verder kunnen camera's worden ingezet door verschillende actoren zoals overheden, bedrijven of de politie maar ook door burgers. Deze pluraliteit van actoren maakt surveillance gedecentraliseerd en minder transparant over wie waarvoor surveilleert. Binnen de Hasseltse assemblage bestaat bovendien een strikt institutioneel onderscheid tussen eigendom en gebruik: de stad fungeert als eigenaar van de infrastructuur, terwijl het operationele beheer bij de lokale politie ligt (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). In deze context is het de Camerawet (2007) die het gebruik van bewakingscamera's op publieke en private plaatsen reguleert om eigendommen te beveiligen en misdrijven te voorkomen, met respect voor de privacy (Camerawet, 2007; Haggerty & Ericson, 2000). Dit juridisch kader wordt in de praktijk vertaald naar strikte DPO-protocollen en draaiboeken die bepalen wie onder welke voorwaarden toegang krijgt tot de beelden (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Vaak wordt aan deze wettelijke verplichting voldaan met een bord dat wijst op camerabewaking. Signalisatie

communiceert niet alleen dat er camera's aanwezig zijn, maar ook waarom, door wie, en onder welke voorwaarden. Op die manier construeren ze een specifieke betekenis die de perceptie van burgers stuurt (Cole, 2002; Lippert, 2009). Het is echter niet verplicht om bij elke individuele camera een pictogram aan te brengen; signalisatie bij de voornaamste toegangswegen volstaat vaak, waarbij beleidsmakers redeneren dat burgers impliciet instemmen met toezicht door simpelweg de stadsgrenzen te betreden (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Dit brengt het risico met zich mee dat burgers die deze initiële melding missen, de aanwezigheid of de specifieke finaliteit van de camera's niet begrijpen (Camerawet, 2007). Bovendien hanteren autoriteiten vaak een beleid van 'selectieve transparantie' om criminelen niet slimmer te maken, wat de informatiekloof tussen overheid en burger verder vergroot (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Dat CCTV dus niet louter camera's zijn maar een uitgebreid assemblage vormt, maakt surveillance complex en minder transparant voor degenen die eraan onderworpen zijn (Lyon, 2022).

Eerder surveillance-onderzoek gaf inzicht in hoe burgers deze elementen ervaren en interpreteren, maar stelde hen vaak voor als passieve subjecten (Kroener, 2014). Vanuit het perspectief van de Science and Technology Studies (STS) is dit echter geen eenrichtingsverkeer: de technologie beïnvloedt burgers, maar burgers oefenen op hun beurt ook invloed uit op de wijze waarop die technologie wordt geïnterpreteerd en hoe ermee wordt omgegaan. Deze studie bestempelt CCTV daarom niet inherent als goed of slecht, maar stelt de burger centraal als actieve betekenisgever, die verschillend kan reageren afhankelijk van de context (Latour, 2005).

2.2 Folk theories over CCTV

2.2.1 Folk theories als vorm van betekenisgeving

De manier waarop burgers betekenis geven aan een dergelijke *surveillant assemblage* kan worden geanalyseerd met behulp van het concept van *folk theories*. DeVito et al. (2017) introduceerden dit kader om te onderzoeken hoe sociale mediagebruikers reageren op veranderingen in algoritmes; als mensen niet precies weten hoe een complex algoritme werkt, bedenken ze zelf verklaringen om de werking en de gevolgen ervan te begrijpen (DeVito et al., 2017). Hoewel dit kader nog niet eerder werd toegepast in CCTV-onderzoek, biedt het een waardevol perspectief omdat burgers CCTV ook vaak als een *black box* zien (Kroener, 2014). DeVito et al. (2017, p. 3165) definiëren *folk theories* als "de intuïtieve, informele theorieën die individuen ontwikkelen om de uitkomsten, effecten of gevolgen van technologische systemen te verklaren". De *folk theories* die burgers ontwikkelen over CCTV

vervullen een belangrijke functie doordat ze inzicht bieden in hoe hun betekenisgeving tot stand komt. Voordat burgers *folk theories* kunnen construeren, moeten zij de camera's eerst opmerken. CCTV is fysiek aanwezig in de publieke ruimte, maar wordt in het dagelijks leven niet altijd bewust waargenomen. Camera's kunnen daardoor *hiding in plain sight* zijn: zichtbaar aanwezig, maar pas betekenisvol wanneer burgers erop gewezen worden of zelf beginnen te zoeken (Butot et al., 2023). Identificatie vormt daarom een eerste analytische stap in dit onderzoek. Dit leidt tot de eerste deelvraag:

DV1: *Hoe merken burgers CCTV-camera's in de publieke ruimte op, en wanneer blijven deze onopgemerkt?*

2.2.2 Vier dimensies van *folk theories*

Om de gelaagdheid van *folk theories* te analyseren, hanteert dit onderzoek de structuur van Zhang et al. (2024) die drie fundamentele dimensies onderscheidt: de bron, het doel en het mechanisme. Deze dimensies vormen een analytisch raamwerk om te onderzoeken hoe burgers betekenis geven aan surveillancetechnologieën en hoe deze betekenisgeving zich verhoudt tot de feitelijke institutionele constructie van het systeem. Omdat CCTV fysiek ingebed is in de publieke ruimte, onderzoekt deze studie of 'plaats' een mogelijke vierde dimensie vormt.

De eerste dimensie, de bron, verwijst naar de vraag wie er surveilleert. Dit kan gaan om overheidsinstanties, politie, private bedrijven, burgers of een combinatie daarvan. Dit is van belang omdat de veronderstelde bron ook mee het vertrouwen in de technologie bepaalt (Brands et al., 2016; Zhang et al., 2024). Burgers maken hierbij vaak een onderscheid tussen publieke en private actoren waarbij er minder vertrouwen is in dataverzameling door commerciële bedrijven (Brockdorff & Appleby-Arnold, 2015). Men voelt zich doorgaans veiliger wanneer men veronderstelt dat de bron bestaat uit getrainde professionals, zoals de politie (Brands et al., 2016).

De tweede dimensie, het doel, betreft niet alleen de reden van de plaatsing van camera's, maar ook de legitimiteit ervan. Waar burgers CCTV vaak associëren met criminaliteitspreventie en het verhogen van de veiligheid, wijst recent onderzoek ook op het belang van commerciële doeleinden en manipulatie (Zhang et al., 2024). In de context van de *smart city* kan dit doel verschuiven naar functionele aspecten zoals verkeersbeheer of crowd management (Janssens & Herkes, 2016). Wanneer burgers echter vermoeden dat data voor andere dan de oorspronkelijk gecommuniceerde doelen worden gebruikt, ontstaat de vrees voor *function creep*, wat de perceptie van de surveillance fundamenteel kan wijzigen (Lippert, 2009; Shaffer, 2025).

De derde dimensie, het mechanisme, verwijst naar de ideeën van burgers over hoe de technologie effectief werkt en hoe de data worden verwerkt. Beelden kunnen vaak niet alleen live bekeken worden, maar ook opgeslagen of geanalyseerd. In sommige gevallen zijn AI-toepassingen mogelijk. Het is vooral bij deze dimensie dat er onzekerheid opduikt door een beperkte kennis van dataverwerking. Ze vullen deze leemte bijgevolg met speculaties (Zhang et al., 2024).

Een mogelijke vierde dimensie van *folk theories* rond CCTV is plaats. In tegenstelling tot online technologieën, speelt bij camerabewaking ook de ruimtelijke context een rol. Onderzoek van Zurawski (2010) toont aan dat burgers CCTV vaak op afstand accepteren, maar dat de weerstand toeneemt naarmate de technologie dichter in hun omgeving wordt geplaatst. Bovendien blijken camera's in uitgaansbuurten of stationsomgevingen als legitiem ervaren voor de veiligheid, terwijl ze in woonwijken of parken als een inbreuk op de privacy worden gezien (Brands et al., 2016). Dit roept de vraag op of dezelfde technologie tot andere *folk theories* kan leiden op verschillende plaatsen.

Omdat deze dimensies inzicht bieden in hoe burgers betekenis geven aan CCTV-surveillance, is het essentieel om deze intuïtieve theorieën ter plekke te bevragen. Dit leidt tot de volgende deelvraag:

DV2: *Hoe construeren burgers folk theories over CCTV aan de hand van vier dimensies: bron, doel, mechanisme en plaats?*

2.2.3 Cognitieve copingstrategieën

Folk theories bepalen niet alleen hoe burgers CCTV begrijpen, maar ook hoe ze er in de praktijk op reageren. Een eigen verklaring geven aan wat de camera's doen en waarom ze er zijn, helpt het individu om met de onzekerheid rond surveillance te leven en (een gevoel van) *agency* te behouden binnen de bewaakte ruimte (Zhang et al., 2024). Zhang et al. (2024) beschrijven vier cognitieve copingstrategieën:

Resigning verwijst naar het gevoel dat surveillance onvermijdelijk is. Burgers die deze strategie hanteren, beschouwen camera's als een onderdeel van de stedelijke infrastructuur waaraan toch niets te veranderen valt. Deze vorm van "berusting" kan voortkomen uit machteloosheid of uit de perceptie dat het zinloos is om je ertegen te verzetten. Surveillance wordt daarbij genormaliseerd als onderdeel van het dagelijks leven (Butot et al., 2023; Zhang et al., 2024).

Self-empowering daarentegen gaat uit van de veronderstelling dat men wel degelijk controle heeft. Burgers kunnen er bewust voor kiezen om buiten het gezichtsveld van een camera te blijven, gebruik te maken van hun wettelijk inzage-recht of actief informatie op te vragen over hoe beelden

worden gebruikt (Camerawet, 2007). Deze strategie geeft burgers een gevoel van *agency* en vermindert het gevoel van machteloosheid (Zhang et al., 2024).

Downplaying, ten derde, houdt in dat burgers de impact van surveillance relativeren. Dit uit zich vaak in uitspraken zoals "ik heb toch niets te verbergen". Op die manier verkleinen burgers hun ongemak over surveillance en hoeven ze hun gedrag niet aan te passen (Zhang et al., 2024). Hierbij wordt privacy ondergeschikt aan gemak of collectieve veiligheid (Hino, 2022).

Sympathizing ten slotte betekent dat burgers het perspectief innemen van de actor die surveilleert, zoals de overheid, de politie of andere belanghebbenden. Ze tonen begrip voor het feit dat camera's noodzakelijk zijn voor legitieme doelen zoals de preventie van criminaliteit of het waarborgen van de publieke veiligheid, waardoor ze de aanwezigheid van CCTV rechtvaardigen (Zhang et al., 2024).

Deze vier strategieën sluiten elkaar niet uit en kunnen ook naast elkaar bestaan. Ze variëren afhankelijk van de context, de ervaring en de specifieke kenmerken van het *surveillant assemblage*. Ze tonen hoe burgers omgaan met de spanning tussen veiligheid en privacy, en maken duidelijk dat *folk theories* ook emotionele en gedragsmatige gevolgen hebben (Zhang et al., 2024). Dit leidt tot de derde deelvraag:

DV3: *Welke cognitieve copingstrategieën hanteren burgers in hun omgang met CCTV-surveillance?*

2.3 Framing en signalisatie

2.3.1 Van framing naar folk theories

Folk theories ontstaan niet vanzelf. Wanneer burgers proberen te begrijpen hoe CCTV werkt en waarom het er is, baseren ze zich deels op informatie die ze eerder ontvingen. De manier waarop die informatie wordt gepresenteerd vormt de perceptie van de burger. Dit proces wordt omschreven als *framing*, waarbij bepaalde aspecten van een realiteit worden geselecteerd en betekenisvol worden gemaakt, waardoor een specifieke interpretatie wordt gesuggereerd (Entman, 1993). Voor CCTV betekent dit dat dezelfde technologie kan worden gepresenteerd als "bescherming tegen criminaliteit" of als "inbreuk op de privacy", afhankelijk van het frame dat wordt gehanteerd (Greenberg & Hier, 2009; Barnard-Wills, 2011). In dit onderzoek ligt de focus op de wisselwerking tussen de institutionele framing door lokale autoriteiten en de interpretatie daarvan door burgers. Signalisatie maakt daarbij deel uit van het *surveillant assemblage* en communiceert frames die de *folk theories* van burgers mee vormgeven (Haggerty & Ericson, 2000). Omdat de feitelijke overheidscommunicatie in de praktijk vaak

beperkt blijft (Janssens & Herkes, 2016), ontstaat er een gebrek aan informatie die burgers via *folk theories* proberen te overbruggen.

2.3.2 Veiligheidsframe en privacyframe

CCTV wordt in publieke communicatie vaak gepresenteerd via twee dominante, tegenstrijdige frames die Barnard-Wills (2011) identificeerde in Brits nieuwsmedia-onderzoek. Het frame van gepaste surveillance dat ook wel het veiligheidsframe wordt genoemd, presenteert CCTV als een noodzakelijk instrument om sociale doelen zoals misdaadpreventie en publieke orde te waarborgen. Het privacyframe of het frame van ongepaste surveillance presenteert CCTV daarentegen als inbreuk op burgerrechten. Dominante metaforen hierbij zijn *Big Brother* en *Surveillance Society*, die verwijzen naar een samenleving waar controle overheerst en privacy verdwijnt. Camera's worden dan geframed als geldverspilling of als instrument waarmee de overheid macht over haar burgers uitoefent (Barnard-Wills, 2011; Greenberg & Hier, 2009). Hoewel deze frames oorspronkelijk geïdentificeerd werden in nieuwsmedia, zijn ze ook vaak aanwezig in andere communicatievormen. Bolin en Jerslev (2018) spreken over "surveillance-gewenning": door populaire reality-tv zoals 'Big Brother' raken mensen gewend aan het idee van voortdurende observatie waardoor ze het sneller als vanzelfsprekend zien. Dit onderzoek verkent de spanning tussen het veiligheidsframe en het privacyframe.

2.3.3 Signalisatie als communicatie

Signalisatie is het onderdeel van het surveillant assemblage dat burgers het meest direct confronteert met frames over CCTV. Cole (2002) en Lippert (2009) tonen aan dat signalisatieborden niet neutraal informeren, maar actief betekenis construeren door specifieke keuzes te maken over inhoud, vormgeving en plaatsing. Wettelijk gezien dienen borden als transparantie-instrument: de Belgische Camerawet (2007) vereist dat burgers geïnformeerd worden over dataverzameling (Camerawet, 2007). Communicatief gezien fungeren borden echter als een technologie die de publieke ruimte structureert door burgers te categoriseren als "wettige burger" versus "potentiële overtreder" om zo gedrag te sturen (Cole, 2002). In steden zoals Hasselt is deze informatieplicht echter vaak beperkt ingevuld via signalisatie aan de stadsingangen. Janssens en Herkes (2016) tonen namelijk aan dat lokale overheden weinig proactief communiceren over de aard, locatie of werking van camera's om constante angst te vermijden. Dit impliceert dat signalisatie vaak de enige zichtbare bron is waaruit burgers kunnen afleiden wat de bedoeling is van de surveillance. Dit resulteert in de vierde deelvraag:

DV4: *Hoe interpreteren burgers de zichtbaarheid, signalisatie en framing van CCTV?*

2.4 Contextuele factoren

Folk theories over CCTV ontstaan niet in een sociaal vacuüm, maar worden gevormd door de context waarin burgers de technologie tegenkomen (Van Es & De Lange, 2020). De vier dimensies van *folk theories* bieden hiervoor een analytisch raamwerk, maar sociale identiteit en nieuwe ontwikkelingen rond de *smart city* kleuren mee hoe burgers CCTV interpreteren.

2.4.1 Sociale identiteit

Sociale identiteit speelt een rol in hoe surveillance wordt ervaren. Surveillance is zelden neutraal, maar kan fungeren als sociale sortering: het categoriseren en rangschikken van groepen op basis van achtergrond en gedrag (Lyon, 2022). Armstrong en Norris (1999) toonden in etnografisch onderzoek naar Britse CCTV-controleruimtes aan dat bepaalde groepen, zoals jonge zwarte mannen, systematisch vaker gevolgd werden. Deze differentiële surveillance kan ertoe leiden dat minderheidsgroepen zich sneller geïsoleerd voelen en meer wantrouwen ontwikkelen (Lyon, 2003). Minderheidsgroepen zoals *communities of color* hebben ook vaker het gevoel dat de controle hen benadeelt (Butot et al., 2023; Shaffer, 2025). Voor de LGBTQ-gemeenschap leidt CCTV tot een paradox: hoewel ze vaak zelf om meer camera's vragen ter bescherming tegen fysiek geweld (zoals gaybashing), kunnen deze camera's ook discriminerend tegen hen werken (Conrad, 2009). Daarom betreft dit onderzoek zowel meerderheids- als minderheidsperspectieven en formuleert het de volgende deelvraag:

DV5: *Hoe speelt sociale identiteit mee in de betekenisgeving rond CCTV?*

2.4.2 Smart city

CCTV wordt steeds meer geïntegreerd in *smart city* infrastructuur. Deze evolutie brengt het risico op *function creep* met zich mee: de uitbreiding van surveillancedoelen die buiten de oorspronkelijke intentie liggen, vaak zonder medeweten van burgers (Shaffer, 2025). Waar CCTV oorspronkelijk werd geïnstalleerd voor criminaliteitspreventie, kan het nu ook worden ingezet voor *crowd management*, verkeersbeheer en mogelijk gezichtsherkenning. Hoewel deze functies niet altijd worden ingezet, kan het burgers wel bezorgd maken over de doeleinden van de data (Janssens & Herkes, 2016). Volgens Mittelstadt et al. (2016) brengen AI-toepassingen ethische risico's met zich mee: systemen leren mogelijk uit niet-neutrale data en blijven vaak moeilijk te doorgronden. Hier vloeit de laatste deelvraag uit voort:

DV6: *Hoe integreren burgers mogelijkheden en risico's van smart-citytoepassingen in hun folk theories over CCTV?*

3 Methode

3.1 Methodologische verantwoording

Eerder onderzoek naar burgerpercepties van CCTV hanteert vaak kwantitatieve methoden zoals surveys. Een omvangrijke Europese bevraging van Brockdorff en Appleby-Arnold (2015) toonde aan dat burgers zich vaak onveilig voelen in de nabijheid van surveillance-apparatuur en bezorgd zijn over de verwerking van persoonlijke gegevens. Zurawski (2010) ondervond dat burgers CCTV op afstand steunen, maar afwijzen wanneer het dichterbij komt. Ook Gill et al. (2007) toonden aan dat bewoners positiever stonden tegenover CCTV vóór de plaatsing dan erna. Deze studies benadrukken het belang van ruimtelijke en ervaringsgerelateerde factoren, maar tonen tegelijk de grenzen van gestandaardiseerde methoden voor dit onderzoek.

Brands et al. (2016) probeerden deze beperking te adresseren door een kwalitatief-kwantitatief onderzoek uit te voeren waarbij voorbijgangers in situ deelnamen aan korte, gestandaardiseerde interviews. De resultaten lieten zien dat burgers CCTV vooral als een retrospectief instrument beschouwen, met name om misdaden of daders achteraf te traceren. De studie beperkte zich echter tot één uitgaansbuurt, terwijl percepties per locatie kunnen verschillen (Brands et al., 2016).

Deze methoden vormen een basis voor dit onderzoek en bieden inzicht in algemene attitudes, maar zijn minder geschikt voor het identificeren van *folk theories*. Enerzijds zijn *folk theories* contextafhankelijk; kwantitatieve methoden isoleren respondenten van deze context. Anderzijds ontstaan *folk theories* in contact met de technologie zelf. Retrospectieve methoden zoals interviews vragen burgers om terug te kijken op eerdere ervaringen, wat vertekening kan veroorzaken door herinneringsbias (Brands et al., 2016; DeVito et al., 2017).

3.2 Data walks

Dit onderzoek hanteert daarom *data walks* als onderzoeksmethode: een kwalitatieve, in situ methode waarbij deelnemers al wandelend door de stad hun percepties delen op het moment dat ze worden geconfronteerd met CCTV. Dit werd geïntroduceerd door Kim en Greenfield (2011), stedenbouwkundigen die de methode van *networked walkshops* ontwikkelden, waarbij slimme stedelijke infrastructuur werd geobserveerd (Kim & Greenfield, 2011). Gelijktijdig introduceerde Forlano (2010) de *Flash Mob Ethnography Workshop*, waarbij kleine groepjes met toegewezen rollen

(zoals navigator of fotograaf) opvallende aspecten in de publieke ruimte moesten vastleggen. Dit opende de weg voor communicatiewetenschapper Powell (2018) om de *data walkshop* te introduceren als participatieve methodologie waarbij mensen op straat al bewegend naar digitale data kijken vanuit hun perspectief om bottom-up kennis te vergaren. De *data walk* werd vervolgens verder geoperationaliseerd en aangepast naar verschillende contexten, zoals surveillancestudies (Butot et al., 2023; Shaffer, 2025; Van Es & De Lange, 2020). Deze methode is bijgevolg geschikt om de intuïtieve *folk theories* van burgers te onderzoeken (DeVito et al., 2018; Zhang et al., 2024).

De *data walk* omvat drie kernelementen volgens Van Es en De Lange (2020). Ten eerste is het belichaamd: ervaringen worden opgedaan door zelf fysiek te bewegen door de stad, waardoor dieper wordt ingegaan op ervaringsgebaseerde percepties in plaats van retrospectieve reflecties. Ten tweede is het gesitueerd: de beleving van CCTV is gebonden aan verschillende locaties en contexten. Ten derde is het generatief: deelnemers worden ter plaatse gestimuleerd om inzichten te ontwikkelen, hun mening en kennis te delen en hun stem te laten horen, wat het tot een bottom-up benadering maakt (Butot et al., 2023; Van Es & De Lange, 2020). Omdat CCTV vaak *hiding in plain sight* is, is dit een waardevolle manier om percepties vast te leggen op het moment dat burgers er ter plekke mee geconfronteerd worden (Butot et al., 2023).

3.3 Het officiële luik

Om de complexe gelaagdheid van de *surveillant assemblage* volledig te kunnen doorgronden, is een vergelijking met het officieel luik cruciaal. Gebaseerd op het onderzoek van Janssens en Herkes (2016), die camerabeleid in Genk onderzochten via gesprekken met verschillende beleids- en veiligheidsactoren, hanteert deze studie kwalitatieve methode-triangulariteit. Dit betekent dat de intuïtieve percepties van burgers uit de *data walks* worden geconfronteerd met de institutionele realiteit van lokale autoriteiten. Deze keuze sluit aan bij het principe van complementariteit, waarbij verschillende methoden worden gecombineerd om meerdere facetten van hetzelfde complexe fenomeen te belichten (Kroener, 2014). Daarom bestaat het officiële luik uit expertinterviews, een analyse van webpagina's en een bezoek aan het politiekantoor. Dat bezoek maakte het mogelijk om zicht te krijgen op het zogenaamde *centre of calculation*: de plaats waar data samenkomen en operationeel betekenis krijgen (Haggerty & Ericson, 2000). Samen bieden deze elementen een institutioneel beeld van de Hasseltse *surveillant assemblage*.

3.4 Onderzoekopzet

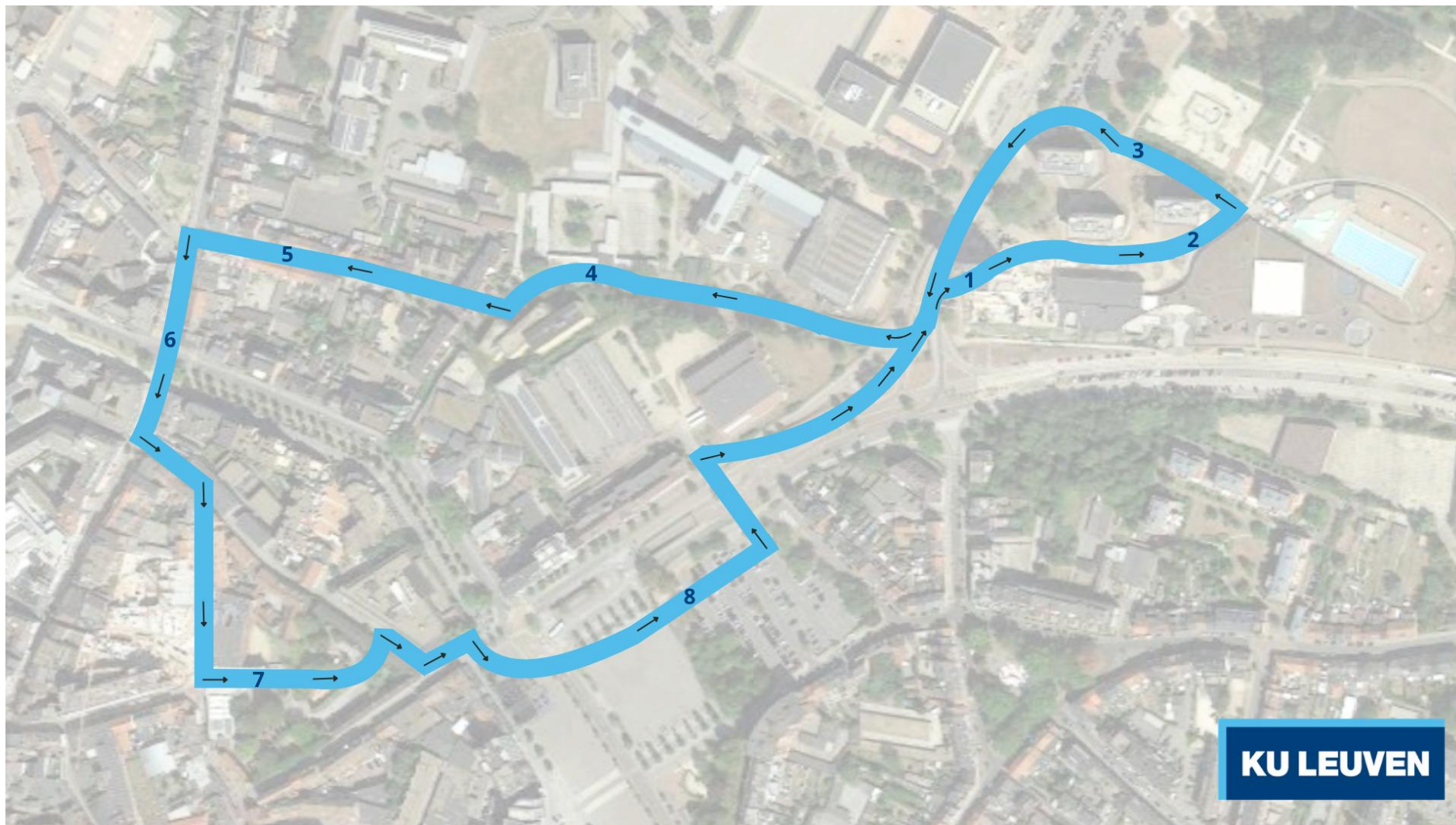
3.4.1 Onderzoekscontext

Het onderzoek vindt plaats in de binnenstad van Hasselt, een middelgrote stad in Vlaanderen. Hasselt beschikt over een omvangrijke en groeiende CCTV-infrastructuur; met bijna 500 lenzen in de binnenstad wordt de stad beschouwd als een uitschieter binnen de Vlaamse context (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Tegelijkertijd is de publieke communicatie hierover relatief beperkt, wat de stad geschikt maakt om de *folk theories* van burgers te onderzoeken (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Daarnaast laat de compacte omvang van Hasselt toe om binnen korte tijd meerdere stedelijke contexten te doorlopen (Shaffer, 2025). De bereidheid van het stadsbestuur en de lokale politiezone Limburg Regio Hoofdstad (LRH) om deel te nemen, maakte het mogelijk om burgerpercepties te vergelijken met de institutionele realiteit.

Het selecteren van de specifieke locaties gebeurde in samenwerking met de expert integrale veiligheid van de stad Hasselt via twee voorbereidende gesprekken. Het eerste gesprek bracht de technische en bestuurlijke gelaagdheid van de Hasseltse *surveillant assemblage* in kaart: welke soorten camera's er worden ingezet, waar deze zich bevinden en wat hun finaliteit is. Het tweede gesprek richtte zich op het uitwerken van de route, met variatie in stedelijke contexten, cameratypes en signalisatievormen (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025; 18 februari 2026).

De uiteindelijke route beslaat ongeveer twee kilometer en duurt gemiddeld 25 tot 35 minuten. De route omvat acht strategisch gekozen stops, zichtbaar in Figuur 1, verspreid over vier stedelijke contexten:

- (1) Openbare ruimtes en recreatiezones, waaronder twee parken (stop 1 en stop 7) en het skatepark (stop 3).
- (2) Publieke voorzieningen en onderwijsomgevingen, zoals het stedelijk zwembad (stop 2) en de hogescholen en universiteit (stop 4).
- (3) Commerciële en drukke punten, met de focus op de winkelstraat en de omliggende kruispunten op de kleine ring (stop 6).
- (4) Een residentiële zone, bestaande uit een woonwijk met speelplein (stop 5) en een multifunctioneel stadspan (stop 8).



Figuur 1: Route van de *data walk* met de acht stops

3.4.2 Steekproef

3.4.2.1 Steekproeftrekking

De populatie voor dit onderzoek bestaat uit burgers met expliciete inclusie van minderheidsgroepen. Om die reden werd gekozen voor een doelgerichte steekproeftrekking. Om een diverse groep participanten te bereiken, werden drie rekruteringsmanieren gecombineerd: het persoonlijke netwerk van de onderzoeker, de sneeuwbalmethode (waarbij deelnemers nieuwe deelnemers aandragen) en een oproep in een besloten Facebookgroep (Brockdorff & Appleby-Arnold, 2015; Shaffer, 2025). Daarnaast werden organisaties gecontacteerd die werken met minderheidsgroepen, zoals LGBTQ+-verenigingen en verenigingen rond etnisch-culturele diversiteit. Naast meerderjarigheid werden geen minimumvereisten gehanteerd. Voor het officiële luik werd een doelgerichte selectie van experts en beleidsmakers toegepast. Zo kon de institutionele en operationele realiteit van CCTV in de stad worden onderzocht (Gill & Spriggs, 2005; Janssens & Herkes, 2016).

3.4.2.2 Steekproefomvang

Eerdere studies naar *data walks* verschillen sterk in groepsgrootte. Waar sommige studies werken met grotere groepen om maatschappelijke reflectie te stimuleren (Kim & Greenfield, 2011; Shaffer, 2025; Van Es & De Lange, 2020), gebruikt recenter onderzoek naar surveillancesubjectiviteit vaker kleinere groepen van twee tot vier deelnemers (Butot et al., 2023). Dit onderzoek hanteerde daarom een flexibele aanpak, waarbij de groepsgrootte varieert van één tot vier deelnemers per wandeling. Deze keuze sluit aan bij de gesitueerde aard van *data walks*: betekenisgeving ontstaat in de manier waarop burgers zich normaal door de stad bewegen (Van Es & De Lange, 2020). Door deelnemers alleen, als koppel of in vriendengroep te laten wandelen, werd de ecologische validiteit verhoogd. Waar Brands et al. (2016) deelnemers scheidden om sociale wenselijkheid te beperken, werd interactie hier juist benut om *folk theories* spontaner te laten ontstaan.

Wat betreft de totale steekproefomvang streefde dit onderzoek naar theoretische verzadiging, het punt waarop nieuwe wandelingen geen opvallende nieuwe inzichten meer opleverden (Butot et al., 2023; Zhang et al., 2024). Eerdere *data walks* bereikten verzadiging bij 20 à 25 personen (Butot et al., 2023; Zhang et al., 2024). Deze studie bereikte dit bij de negende wandeling, wat door de tiende en laatste wandeling werd bevestigd gezien er geen nieuwe codes meer ontstonden.

De uiteindelijke steekproef bestond uit 22 deelnemers tussen 18 en 65 jaar oud (M leeftijd = 28,3j): 11 mannen, 10 vrouwen en 1 non-binaire deelnemer, met variatie in gender, leeftijd, etnisch-culturele achtergrond, seksuele oriëntatie en religie, zoals weergegeven in Tabel 1. De uiteindelijke steekproef binnen het officiële luik bestond uit de expert integrale veiligheid (Stad Hasselt), de burgemeester (Stad Hasselt) en de manager van het cameranetwerk (Politie LRH), aangevuld met de webpagina's rond cameratoezicht van Stad Hasselt én Politie LRH.

Data Walk	Deelnemer	Leeftijd	Gender	Relevante kenmerken
1	D1	21	man	-
	D2	18	man	homoseksueel
	D3	20	vrouw	Duitse afkomst
	D4	18	vrouw	-
2	D5	20	vrouw	biseksueel
	D6	23	man	-
	D7	19	vrouw	Nederlandse afkomst
	D8	19	vrouw	-
3	D9	44	man	-
4	D10	56	man	-
5	D11	23	vrouw	-
	D12	21	non-binair	homoseksueel
6	D13	65	vrouw	blind
	D14	35	vrouw	visueel beperkt
7	D15	25	man	-
	D16	23	man	Nederlandse afkomst
8	D17	29	man	Mexicaanse afkomst katholiek/ boeddhistisch
9	D18	23	vrouw	lesbisch
	D19	22	vrouw	-
	D20	25	man	-
10	D21	58	man	Marokkaanse afkomst
	D22	40	man	-

Tabel 1: Steekproef voor de *data walks*

3.4.3 Dataverzameling

De dataverzameling bestaat uit drie fasen, gebaseerd op de gids van Kenniscentrum Data & Maatschappij (z.d.) en de uitwerking van Shaffer (2025) en Butot et al. (2023). In deze sectie wordt de dataverzameling via de *data walk* toegelicht. De volledige *data walk*-leidraad, inclusief extra afbeeldingen van de acht spots, is opgenomen in bijlage 1; de semigestructureerde vragenlijst voor het officiële luik is opgenomen in bijlage 2.

3.4.3.1 Pre-walk gesprek

Dit korte, gestructureerde gesprek van ongeveer vijf tot vijftien minuten diende als baseline. Eerst werd de *informed consent* doorlopen en ondertekend. Vervolgens werden demografische gegevens verzameld:

1. **Leeftijd:** Jongere volwassenen (25-34j) hebben vaak de hoogste technische kennis, maar voelen zich ook het meest onveilig en ongelukkig bij surveillance, terwijl 65-plussers surveillance vaker als nuttig en effectief zien (Brockdorff & Appleby-Arnold, 2015).
2. **Gender:** Vrouwen uiten vaker zorgen over hun persoonlijke veiligheid, wat hun acceptatie van CCTV kan bevorderen. Tegelijk zien ze surveillance ook vaker als een beperking van de privacy (Hino, 2022).
3. **Opleidingsniveau:** Hoger opgeleiden hebben doorgaans meer feitelijke kennis over surveillancetypes, maar ervaren ook een grotere inbreuk op hun privacy (Brockdorff & Appleby-Arnold, 2015).
4. **Etniciteit:** *Communities of color* en andere minderheidsgroepen voelen zich vaker geïsoleerd door surveillancesystemen (Shaffer, 2025).
5. **Religieuze expressie:** De religieuze achtergrond of kledingstijl (zoals een hoofddoek) is een vorm van belichaamde subjectiviteit waardoor deze groepen zich vaker geïsoleerd voelen (Butot et al., 2023).
6. **Seksuele oriëntatie:** Voor de queer-gemeenschap creëert CCTV een spanningsveld. Camera's dienen als bescherming tegen geweld, maar worden ook ingezet om 'afwijkend' seksueel gedrag in de publieke ruimte te reguleren (Conrad, 2009).
7. **Woonsituatie:** Mensen die verder van stedelijke gebieden wonen, steunen surveillance vaak meer dan zij die er dagelijks mee geconfronteerd worden (Zurawski, 2010).

Daarna volgden enkel richtvragen om initiële percepties te meten, gevalideerd door Zhang et al. (2024) en Shaffer (2025):

1. **Privacybewustzijn:** Heb je je ooit eerder vragen gesteld over de privacy van je gegevens in de publieke ruimte? Zo ja, kun je een specifiek voorbeeld geven?
2. **Technologische kennis:** Welke technologieën die gegevens verzamelen ken je in deze stad (bijv. camera's, sensoren, wifi-punten)?
3. **Mening over CCTV:** Wat is jouw algemene mening over de aanwezigheid van camera's in het straatbeeld?
4. **Verwachting:** Wat verwacht je specifiek tijdens deze wandeling te gaan zien (wat betreft gegevensverzameling)?
5. **Veiligheidsgevoel:** Waar in deze stad voel je je het veiligst en waar het minst veilig? Welke rol spelen camera's volgens jou in dat gevoel?

Deze baseline was cruciaal om eventuele veranderingen in perceptie zichtbaar te maken. Door percepties vóór, tijdens en na de *walk* te vergelijken, werd zichtbaar in hoeverre de *data walk* zelf betekenisgeving activeert (Brands et al., 2016; Butot et al., 2023).

3.4.3.2 Data walk

De *data walk* is de centrale fase van de methodologie en bevat een semigestructureerde lijst van niet-sturende vragen om de mogelijke bias van de onderzoeker zo laag mogelijk te houden (Schreurs, 2025). Deelnemers wandelden gedurende 25 tot 35 minuten door verschillende, contrasterende stedelijke zones onder begeleiding van de onderzoeker.

Aan de start van de wandeling deelde de onderzoeker mee dat de deelnemers zelf actief mogen zoeken naar de camera's. Wanneer deelnemers zelf iets ontdekken, is hun betekenisgeving vaak spontaner (Butot et al., 2023). Als deelnemers een cruciale camera of pictogram missen, werd deze aangewezen (Shaffer, 2025). De vragen volgen vervolgens de analytische structuur van dit onderzoek: identificatie, bron, doel, mechanisme, emotie en coping.

1. **Identificeren:** Wat zie je? Had je deze camera al eerder opgemerkt? Wat maakt dat je deze camera wel/niet meteen zag?
1. **Bron (wie surveilleert?):** Door wie denk je dat deze camera beheerd wordt? Wat denk je dat er met deze beelden gebeurt (live bekeken, opgeslagen, ...)?
2. **Doel (waarom?):** Wat denk je dat het doel is van deze camera op deze specifieke plek? Voor wie denk je dat deze camera er vooral is?

3. **Mechanisme (hoe werkt het?):** Wat voor soort data denk je dat deze camera verzamelt? Denk je dat deze camera AI gebruik?
4. **Emotie:** Hoe voel je je met het idee dat deze camera hier informatie verzamelt?
5. **Coping:** Gedraag je je anders wetende dat deze camera hier informatie verzamelt?

Deelnemers ontvangen een papieren routekaart met de acht stops gemarkeerd. Deze kaart helpt hen de route te volgen en observaties bij specifieke locaties te noteren. Tijdens het post-walk gesprek wordt de kaart opnieuw gebruikt als visueel hulpmiddel.

3.4.3.3 Post-walk gesprek

De derde en laatste fase van deze methodologie is het *post-walk* gesprek: een reflectiemoment variërend in tijd en afhankelijk van de mate van inbreng tijdens de wandeling (Butot et al., 2023). Deelnemers kregen de ruimte hun *folk theories* verder toe te lichten (Butot et al., 2023; Zhang et al., 2024). Volgens Van Es en De Lange (2020) vereist *datawalking* niet alleen de verplaatsing door de stad, maar ook reflectie achteraf. De routekaart werd gebruikt om dit proces te ondersteunen. Deelnemers visualiseerden hun beleving door elke spot een kleur te geven zoals zichtbaar in figuur 2: groen betekent dat camera's op die plek acceptabel worden bevonden, geel staat voor een neutrale houding en rood voor ongemak of afkeuring. Deze ingevulde kaart bood een overzicht van plaatsgebonden percepties (Van Es & De Lange, 2020). Ten slotte bespraken deelnemers ook de mogelijke communicatiekloof indien deze nog niet eerder aan bod kwam (Janssens & Herkes, 2016) en werden ze aangemoedigd tot co-creatie rond hoe de overheid beter kan communiceren over CCTV. Dit vormde de basis voor de beleidsaanbevelingen (Van Zeeland et al., 2021). Ook was er ruimte voor ethische bedenkingen, zoals ongemak bij surveillance of zorgen over *function creep* (Shaffer, 2025). Aan het einde werd de daadwerkelijke finaliteit van de camera's gedeeld en kregen deelnemers contactgegevens voor eventuele vragen.



Figuur 2: Instructie inkleuren routekaarten

3.4.4 Data-analyse

3.4.4.1 Thematische analyse

De analyse vertrok vanuit de *grounded theory* en bestaat uit een thematische analyse op basis van een semi-inductieve benadering (Glaser & Strauss, 2017). Deze aanpak creëerde ruimte voor nieuwe inzichten via inductieve codes, maar sloot tegelijkertijd aan bij de bestaande structuur van *folk theories* (Zhang et al., 2024). De analyse omvat zowel de transcripties van de burgers (*data walks*) als de data uit het officiële luik. De volledige dataset, met transcripties, expertinterviews, observatieverslag en geanalyseerde webpagina's, is opgenomen in bijlage 4.

De data-analyse bestond uit twee fasen. In de eerste fase werden alle verzamelde data handmatig getranscribeerd en gecodeerd via opmerkingen in Word. De analyse begon zonder vooraf vastgesteld codeboek, als een iteratief proces waarbij nieuwe codes en categorieën constant worden vergeleken en geïdentificeerd (Zhang et al., 2024). Dit resulteerde in 1474 burgercodes (waarvan 207 uniek) en 456 expertcodes (waarvan 160 uniek). In de tweede fase werden deze codes axiaal geclusterd volgens de deelvragen van dit onderzoek. Het codeboek werd opgesteld in Excel, omdat de dataset beheersbaar bleef en deze werkwijze toeliet om dicht bij de data te blijven. Het handmatig ordenen van codes, citaten en categorieën maakte het analyseproces transparant en stimuleerde de onderzoeker om actief verbanden tussen codes te identificeren (Bree & Gallagher, 2016; Meyer & Avery, 2009). Om dit proces te illustreren: een uitspraak als "Ik heb toch niets te verbergen" werd eerst inductief gecodeerd als 'niets te verbergen' en daarna ondergebracht bij copingstrategieën, meer bepaald *downplaying*. Door zulke burgercodes te spiegelen aan expertcodes werd de vergelijking tussen burgerpercepties en het officiële luik zichtbaar. Tabel 2 toont de globale structuur van de codeboom. Het volledige codeboek is opgenomen in bijlage 5.

Inzichten die het huidige kader van *folk theories* overstegen, werden ook meegenomen in de verdere analyse (zoals dimensie 4: de plaats). Dit sluit aan bij de suggestie van Zhang et al. (2024, p. 2712): "Given the exploratory nature of the study, the findings may also inspire theory advancements". Ze benadrukken dat exploratief onderzoek ook theoretische vernieuwing kan opleveren.

Categorie	Officieel luik	Burgerpercepties
Identificatie		Opgemerkt Niet opgemerkt
Bron	Taakverdeling Toegang Deskundigheid	Actor Deskundigheid
Doel	Veiligheid Opsporing Overlast Grenzen	Veiligheid Opsporing Controle Overlast Twijfel/kritiek Grenzen
Mechanisme	Camera's Live gebruik Bewaring Toegang ANPR Privacy	Camera's Live gebruik Bewaring Toegang en rechten Datakoppeling en tracking Privacy en risico's
Plaats	Spreiding en aanwezigheid Plaatsingslogica en locatiegebonden finaliteit Tijdelijke en mobiele inzet	Aanwezigheid Locatie Plaatsingslogica Effect per plek
Copingstrategieën	/	Algemeen Downplaying Resigning Self-empowering Sympathizing
Framing en signalisatie	Signalisatie en zichtbaarheid Informatie, rechten en transparantie Frames en interpretaties	Signalisatie Transparantie Frames
Sociale identiteit	/	Kwetsbaarheid Sociale sortering
Smart city	AI-toepassingen Andere toepassingen	AI Slimme analyse Acceptatie Risico's

Tabel 2: Structuur codeboom

3.4.5 Kwaliteit en ethiek

3.4.5.1 Kwaliteitscriteria

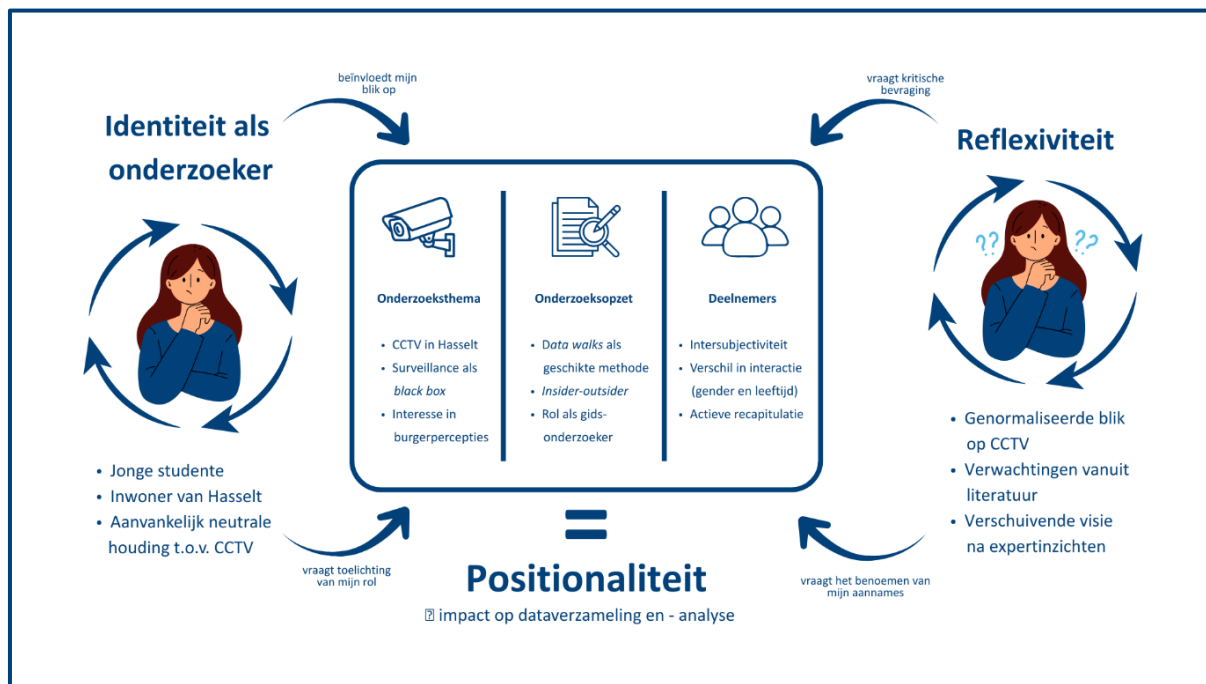
Dit onderzoek streeft naar geloofwaardigheid door de triangulatie van de methode (*pre-walk*, *data walk* en *post-walk*). Daarnaast volgden alle deelnemers dezelfde route, waardoor zij dezelfde camera's waarnemen. Tijdens de *post-walk* vond *member-checking* plaats indien deelnemers hun uitspraken willen nuanceren (Dutta et al., 2020; Long & Godfrey, 2004). Dit waarborgt dat de interpretaties van de onderzoeker aansluiten bij de bedoelingen van de deelnemers. Betrouwbaarheid werd versterkt door de onderzoeksopzet, de vragenlijsten en de analyse te beschrijven en te delen. Daarnaast werden alle data handmatig getranscribeerd om nauwkeurigheid te verhogen en vertrouwdsheid met de data op te bouwen. Externe validiteit is in dit onderzoek eerder beperkt. Bevindingen zijn niet generaliseerbaar naar andere steden of populaties. Door het verstrekken van een *thick description*, kunnen lezers en onderzoekers zelf beoordelen in hoeverre bevindingen overdraagbaar zijn naar vergelijkbare contexten (Geertz, 2008).

3.4.5.2 Ethische overwegingen

De onderzoeker behaalde succesvol de plagiaatmodule, de training "GDPR en privacy voor onderzoekers" en het onderzoek werd goedgekeurd door de Sociaal-maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC) onder nummer G-2026-11201. Voorafgaand aan de *data walk* doorliepen alle deelnemers de geïnformeerde toestemming, waarbij zij werden ingelicht over het doel, de methode en de duur van het onderzoek (bijlage 3). Ook voor de expertinterviews binnen het officiële luik werd vooraf geïnformeerde toestemming verkregen (bijlage 3). Deelname was vrijwillig en participanten konden op elk moment zonder reden stoppen. De privacy en vertrouwelijkheid van de deelnemers werden in elk stadium gewaarborgd. In de transcripten en de masterproef werden namen vervangen door pseudoniemen (bijvoorbeeld "deelnemer 1"). Alleen de onderzoeker heeft toegang tot het beveiligde sleutelbestand dat codes aan identiteiten koppelt. Audio-opnames werden na volledige transcriptie verwijderd. In tegenstelling tot interviews of focusgroepen kan de *data walk* het bewustzijn van surveillance extra verhogen. Het actief waarnemen van *hiding in plain sight*-technologieën kon namelijk een verontrustend gevoel of machteloosheid oproepen, zeker bij minderheidsgroepen (Butot et al., 2023). Daarom kregen deelnemers tijdens de *post-walk* correcte informatie over de finaliteit van de camera's en contactgegevens voor vervolgvragen (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Tenslotte werd er tijdens dit onderzoek verantwoord omgegaan met het gebruik van genAI (bijlage 6).

3.4.6 Positionaliteit van de onderzoeker

Tot slot is het belangrijk mijn positie als onderzoeker expliciet te maken, omdat mijn achtergrond en rol tijdens de dataverzameling de interpretatie van de resultaten konden beïnvloeden. Figuur 3, gebaseerd op Wilson et al. (2022) visualiseert deze positionaliteit.



Figuur 3: Schematische weergave van mijn positionaliteit als onderzoeker

Ik ben een 21-jarige studente Communicatiewetenschappen aan de KU Leuven. Als onderzoeker vertrek ik niet vanuit een volledig neutrale positie; mijn persoonlijke achtergrond beïnvloedt de keuzes die ik binnen dit onderzoek maakte (England, 1994). Sinds mijn achttiende woon ik in Hasselt. Hoewel ik mij bewust was van de camera's in het straatbeeld, was camerabewaking voor mij een vanzelfsprekend onderdeel van de stedelijke infrastructuur. Net daarom triggerde dit onderwerp mij om de *black box* van surveillance te openen (Kroener, 2014). Ik beschouw mijn positie ten opzichte van de onderzoekscontext eerder als die van een insider (Goundar, 2025). Naast mijn rol als bewoonster was ik ook actief als stagiair en jobstudent bij de Stad Hasselt. Deze achtergrond heeft mijn keuze voor Hasselt als onderzoeksveld beïnvloed. Enerzijds had ik al een zicht op waar camera's hingen, wat een praktisch voordeel gaf. Anderzijds bood mijn professioneel netwerk toegang tot het spreken van de juiste sleutelfiguren (Haggerty & Ericson, 2000). Ik koos ervoor mijn rollen bij Stad Hasselt niet te vermelden tijdens de *walk*, gezien ze geen raakvlakken hebben met dit onderzoek.

Gezien ik bekend ben met de route, en met een aantal van de deelnemers was het risico groter dat ik hun antwoorden sneller als vanzelfsprekend zou interpreteren (Goundar, 2025). Om te voorkomen dat

ik mijn eigen interpretaties projecteerde op de data, hanteerde ik actieve recapitulatie: door uitspraken vragend te herhalen (“Ah, dus je denkt dat...?”), konden deelnemers hun betekenis bevestigen of nuanceren (D`Cruz et al., 2007).

In mijn rol als gids tijdens de *data walks* zocht ik naar een balans tussen richting geven, percepties bevragen en afstand bewaren. De route zelf was niet gebaseerd op mijn persoonlijke voorkeur, maar werd uitgewerkt in samenwerking met de expert integrale veiligheid om variatie in cameratypes en contexten te garanderen (Van Es & De Lange, 2020). Gedurende de wandelingen was ik neutraal aanwezig door deelnemers eerst zelf camera’s te laten identificeren zodat hun spontane reacties en de constructie van hun *folk theories* centraal bleven staan (Butot et al., 2023; Van Es & De Lange, 2020).

Mijn persoonlijke identiteit als jonge vrouw en studente speelde soms mee tijdens de interacties. Zo merkte ik tijdens de wandelingen meer intersubjectiviteit met andere jonge vrouwen; in deze gesprekken stond veiligheid in de publieke ruimte vaker centraal, iets waar ik me zelf ook in kon vinden. Deze dynamiek toont aan dat mijn gender en achtergrond als onderzoeker de gesprekken mogelijk mee vormgaven (England, 1994; Finlay, 2002; Goundar, 2025).

Gedurende het onderzoeksproces probeerde ik mijn eigen vooroordelen voortdurend te identificeren en opzij te zetten, een proces dat in de literatuur bekendstaat als *bracketing* of reflexiviteit van ongemak (Braun & Clarke, 2013; Pillow, 2003). Een treffend voorbeeld hiervan was de interactie met deelnemers met een donkere huidskleur; hoewel Lyon (2003) spreekt over sociale sortering waarbij zij zich meer geïsoleerd voelen, stonden zij in dit onderzoek opvallend positief tegenover CCTV als middel voor orde en veiligheid. Daarnaast werd ik verrast door de *folk theory* dat camera’s soms als placebo’s worden gezien, een scenario waar ik als onderzoeker zelf nooit over had nagedacht.

Tot slot is mijn eigen visie op surveillance gedurende dit traject verschoven van een neutrale, onbewuste houding naar een positieve, bewuste houding. Vooral het bezoek aan het politiekantoor en de gesprekken met experts gaven mij inzicht in de professionaliteit waarmee surveillance in Hasselt wordt aangepakt. Hierdoor voel ik mij persoonlijk veiliger in de stad dan voorheen, wat extra voorzichtigheid vroeg tijdens het analyseren van kritische burgerpercepties. Door deze persoonlijke evolutie transparant te maken, erken ik dat de resultaten voortkomen uit een voortdurende wisselwerking tussen burgerpercepties, expertinzichten en mijn eigen rol als onderzoeker (England, 1994; Finlay, 2002).

4 Resultaten

Dit hoofdstuk presenteert de bevindingen van het onderzoek naar hoe de institutionele werking van CCTV-surveillance in Hasselt zich verhoudt tot de manier waarop burgers dit systeem begrijpen en ervaren. De resultaten volgen de deelvragen en plaatsen het officiële luik naast de burgerpercepties, om ze vervolgens te vergelijken.

4.1 Context: De Hasseltse *surveillant assemblage*

Vooraleer de burgerpercepties worden besproken, wordt eerst de institutionele werking van het Hasseltse cameranetwerk geschetst, waartegen de *folk theories* van burgers later worden afgezet. Hasselt beschikt over een uitgebreide surveillance-infrastructuur met in totaal 1.000 camera's in de politiezone, waarvan er 492 actieve lenzen specifiek in de binnenstad van Hasselt zijn geplaatst: "Daarmee zijn we echt een uitschieter. Maar het is niet zo dat wij of de politie mensen permanent volgen. Dat is een groot misverstand" (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). De burgemeester omschreef dit netwerk als het "sluitstuk" van een integraal veiligheidsbeleid; de camera fungeert als een "digitaal oog" dat de menselijke observatie aanvulde op plekken waar sociale controle tekortschiet (persoonlijke communicatie, 5 mei 2026).

Er bestaat een strikt onderscheid tussen eigendom en gebruik: de Stad Hasselt is eigenaar van de infrastructuur, terwijl het permanente operationele gebruik bij de lokale politiezone Limburg Regio Hoofdstad (LRH) ligt. De manager van het cameranetwerk (persoonlijke communicatie, 20 april 2026) maakte een functioneel onderscheid tussen vier categorieën camera's, elk met een specifieke finaliteit. Ten eerste zijn er de vaste camera's: deze lenzen hangen permanent op strategische overlastpunten in de binnenstad om de algemene veiligheid te monitoren. Ten tweede worden voor de beveiliging van grootschalige evenementen tijdelijk vaste camera's geplaatst. Ten derde zijn er de overlastcamera's (mobicams): mobiele camerasystemen die kortstondig worden ingezet op locaties waar specifieke problemen zoals sluikstorten of vandalisme plaatsvinden. Ten slotte worden ANPR-camera's voor automatische nummerplaatherkenning 24/7 ingezet. Dit gebeurt enkel voor politieonderzoek zoals de opsporing van daders.

Tijdens het observatiebezoek aan de dispatchingruimte (7 mei 2026) werd zichtbaar hoe deze infrastructuur operationeel samenkomt. Op de *monitor wall* waren verschillende livebeelden zichtbaar waren, die voor de agenten eerder op de achtergrond leken te verdwijnen vanwege hun werk om meldingen te verwerken en interventieploegen aan te sturen. Een demonstratie illustreerde echter hoe agenten via een kaartinterface en een zone-overzicht zeer vlot tussen camera's konden schakelen. Hoewel live monitoring dus mogelijk is, is de werking van het cameranetwerk in de praktijk overwegend retroactief. Beelden worden standaard na een maand automatisch gewist, tenzij ze noodzakelijk zijn als bewijsmateriaal voor een onderzoek (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Dit werd bevestigd door de officiële webpagina over cameratoezicht van de Stad Hasselt, waarop staat dat beelden maximaal 30 dagen worden bewaard volgens de Wet Camerabewaking van 21 maart 2007. Diezelfde wet stelt ook strikte regels rond signalisatie: "Dat doen we bij alle invalswegen [...]. Wat wij bewust niet doen, is bij iedere camera een pictogram hangen [...], dan maak je mensen non-stop bewust van die bewaking" (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025).

4.2 Identificatie van camera's

Deze sectie beantwoordt de eerste deelvraag door na te gaan wanneer burgers CCTV-camera's opmerken en wanneer deze onzichtbaar blijven in het straatbeeld. De constructie van *folk theories* begint namelijk bij de fysieke waarneming van de technologie in de publieke ruimte. Uit de *data walks* komt naar voren dat de mate waarin camera's worden opgemerkt, varieert per locatie en per individu.

Bij verschillende deelnemers werden camera's spontaan opgemerkt als ze visueel opvallend waren. Bij locaties zoals de toegang tot het park (Spot 1) of het skatepark (Spot 3) bleek identificatie vaak een sociaal proces; participanten wezen elkaar regelmatig op camera's. Zo riep deelnemer 3 (Spot 1, 20j, vrouw) direct bij de start van de wandeling uit: "Jawel, kijk! Hier bij de ingang". Het spotten van een camera resulteerde meestal in een beschrijvende verkenning, waarbij deelnemers vermoedens formuleerden over de werking. Zo merkte dezelfde deelnemer (Deelnemer 3, Spot 3, 20j, vrouw) op: "Volgens mij zijn het er zelfs vier. Die ene lijkt een vaste camera die recht naar het skatepark gericht staat [...] Die onderste camera lijkt me een 180-graden breedhoekcamera". Ook bij andere deelnemers leidde het opmerken van een camera tot redeneringen over de achterliggende logica: "Hier wordt regelmatig drugs verhandeld. Dus ik denk dat dat wel goed is dat hier dan ook een camera hangt" (Deelnemer 18, Spot 1, 23j, vrouw).

Tegenover deze identificatie stond ook de onopgemerkte surveillance. Verschillende deelnemers gaven aan er nauwelijks aandacht aan te besteden. Deelnemer 8 (Spot 1, 19j, vrouw) vertelde aan het begin van de wandeling: "Ik ben daar gewoon echt totaal niet mee bezig, dus waarschijnlijk ga ik er ook nul spotten". Deze onopvallendheid is groter bij de onopvallende plaatsing van camera's of wanneer ze mengen met de achtergrond. In het stadspark (Spot 7) merkten verschillende deelnemers de subtiele camouflage op: zwarte camera's op zwarte palen zijn hier "heel subtiel weggewerkt" (Deelnemer 1, 21j, man) (Figuur 4). Hoewel dit door sommigen werd gewaardeerd voor de *aesthetic* (Deelnemer 6, 23j, man), lokte het gebrek aan visuele transparantie bij anderen juist weerstand uit; zij bestempelden de onopvallendheid als "problematisch" (Deelnemer 2, 18j, man) of gaven aan het "niet prettig" te vinden dat de lenzen onzichtbaar zijn (Deelnemer 4, 18j, vrouw).



Figuur 4: Spot 7: Zwarte camera's op zwarte palen in stadspark

In meerdere gevallen leidde de *data walk* zelf tot een verhoogd bewustzijn. Deelnemer 10 (Spot 5, 56j, man) reflecteerde hierover: "Ge staat daar zo weinig bij stil, bij al die camera's. We lopen er gewoon voorbij alsof ze er niet zijn". Later in de wandeling besepte dezelfde deelnemer dat toezicht moeilijk te vermijden is: "Ge kunt nergens meer komen voordat ge in het oog gehouden wordt". De *data walks* tonen zo dat CCTV vaak pas betekenis krijgt wanneer deelnemers er expliciet bijilstaan.

4.3 Folk theories over CCTV

Deze sectie beantwoordt de tweede deelvraag door te analyseren hoe burgers *folk theories* construeren rond CCTV via vier dimensies: bron, doel, mechanisme en plaats.

4.3.1 De bron

De eerste dimensie van de *folk theories* heeft betrekking op de actoren achter het systeem en de kaders waarbinnen zij opereren.

4.3.1.1 Officieel luik: taakverdeling en toegang

Binnen de Hasseltse assemblage is er sprake van een strikte taakverdeling. De Stad Hasselt fungeert als eigenaar van de infrastructuur, terwijl de Politie LRH instaat voor het gedeeld operationeel beheer

en het permanente gebruik. De stad beheert enkel beelden voor overlast (zoals sluikstorten via mobicams) of technische controles, terwijl de politie de beelden in real-time mag bekijken voor interventies en opsporing. Hierbij wordt elke camera geplaatst als *ultimum remedium* na een voorafgaande risicoanalyse en Data Impact Assessment (expert Integrale Veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025; manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). De toegang tot de beelden is strikt gereguleerd via een DPO-protocol en een strikt draaiboek, opgesteld door de Data Protection Officers van zowel de stad als de politie. Deze documenten bepalen dat agenten beelden enkel kunnen raadplegen onder strikte voorwaarden: "Niet iedereen kan die beelden zomaar terugkijken; daarvoor is een strikt draaiboek opgesteld. Je moet een reden voor de raadpleging opgeven met je stamnummer". (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Ook tijdens het observatiebezoek werd dit bevestigd door de afgesloten ruimte te bezichtigen waar de beelden bekeken kunnen worden op een versleutelde computer. De bewaartijd van de beelden is standaard vastgelegd op 30 dagen, waarna ze automatisch worden gewist, tenzij er toestemming van de procureur is voor een verlenging in functie van een specifiek onderzoek (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Medewerkers zijn opgeleid, hanteren een professionele werkwijze en zijn gebonden aan het beroepsgeheim (discretieplicht). De autoriteiten positioneren de camera hierbij als een "objectieve getuige" die de waarheid onweerlegbaar vastlegt (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026).

4.3.1.2 *Burgerpercepties: actoren en vertrouwen*

Wat betreft de actor schrijven burgers de verantwoordelijkheid voor toezicht meestal toe aan de stad, waarbij de plaatsing een rol speelt: "Ik denk dat dat gewoon van de stad zelf is omdat die vast hangt aan een lantaarnpaal" (Deelnemer 10, Spot 1, 56j, man). De rol van de politie wordt ook benoemd waarbij de stad en de politie vooral zien als één overheidsentiteit. Er ontstaat echter twijfel zodra lenzen nabij private gebouwen hangen. Bij luxeappartementen (Spot 5) wordt de legitimiteit in vraag gesteld: "Die hangen daar voor de mensen die het geld hebben en niet zozeer voor de veiligheid van anderen" (Deelnemer 14, 35j, vrouw). Op het vlak van deskundigheid associëren burgers de bron in theorie met een professionele werkwijze, maar plakken ze er wel een menselijke factor op zoals de "gigantisch dikke kerel achter de schermen met een hemd vol mayonaisevlekken" (Deelnemer 1, 21j, man). Hoewel burgers beseffen dat toegang tot beelden met een reden moet zijn, ervaren zij het eigen inzagerecht als een proces met een hoge drempel: een ontoegankelijke "enorme administratieve molen" (Deelnemer 1, 21j, man).

4.3.1.3 *Vergelijking*

De vergelijking toont dat het officiële luik focust op taakverdeling, toegang en deskundigheid, terwijl burgers vooral redeneren vanuit zichtbare actoren en veronderstelde professionaliteit. Stad en politie worden vaak herkend, maar meestal als één algemene overheidsactor. Burgers hebben weinig zicht op de concrete verdeling tussen eigendom, operationeel beheer en wie er toegang heeft tot de beelden.

4.3.2 **Het doel**

De tweede dimensie ‘het doel’ onderzoekt de motieven achter de camerainstallaties en de legitimiteit die eraan wordt toegekend.

4.3.2.1 *Officieel luik: veiligheid, opsporing, overlast en grenzen*

In het officiële luik wordt de Hasseltse camerainfrastructuur hoofdzakelijk gelegitimeerd vanuit veiligheid, opsporing en begrenzing. De politie positioneert de camera hierbij als een "objectieve getuige" die de waarheid vastlegt: “De camera liegt niet; het is de waarheid” (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Het primaire doel is het voorkomen van misdaad en overlast, wat een van de meest voorkomende codes was tijdens de analyse. De aanwezigheid van camera’s moet een ontradingseffect creëren. Het systeem is dan ook sterk resultaatgericht. Volgens de politie is de ophelderingsgraad in dossiers met bruikbare beelden gestegen van 7% naar 70%. Beelden dienen als startpunt voor onderzoek en kunnen bekentenissen bevorderen bij confrontatie met daders. Daarnaast fungeert het als instrument voor slachtofferhulp, bijvoorbeeld om trajecten van slachtoffers bij zware zedenfeiten te reconstrueren: “Slachtoffers weten soms niet meer wat er gebeurd is, maar via beelden van de uitgang kunnen we zien met wie ze zijn meegegaan. Zo'n aanknopingspunt leidt dan naar DNA-onderzoek en een arrestatie” (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Mobiele camera’s worden specifiek ingezet voor tijdelijke overlastfenomenen zoals sluikstorten of vandalisme, wat leidt tot GAS-boetes. Een belangrijke vorm van legitimatie door zowel de stad als de politie is dat vaste camera’s niet worden gebruikt voor boetes voor gsm-gebruik of snelheid: “We hebben beleidsmatig gekozen om geen trajectcontroles of boetes voor gsm-gebruik aan het stuur via dit systeem te doen. We doen niet aan handhaving om geld te verdienen, dat is een bewuste keuze” (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). De expert integrale veiligheid lichtte toe dat economische monitoring van bezoekersstromen ook is uitgesloten: “Wat we níet doen, is camera’s gebruiken voor economische doeleinden, zoals het monitoren van bezoekersstromen tussen bijvoorbeeld het centrum en Quartier Bleu. Die data verzamelen wij niet” (persoonlijke communicatie, 26 november 2025).

4.3.2.2 *Burgerpercepties: veiligheid, controle en twijfel*

Voor veel deelnemers is het primaire doel van surveillance de verhoging van de veiligheid en de preventie van misdaad. Vooral bij diefstalgevoelige locaties wordt dit doel als legitiem ervaren. Zo stelt Deelnemer 18 (23j, vrouw): "ik vind dat zeer goed, want er zijn allemaal dieven, hè? Die je fiets stelen. Ja, dus ik vind dat wel belangrijk, want er wordt veel gestolen en er wordt ook nog regelmatig ingebroken. Dus ik denk dat camerabewaking wel belangrijk is en ook handig kan zijn voor het uiteindelijk opsporen van deze dieven en inbrekers". Voor kwetsbare groepen kan de camera ook hun eigen veiligheid verhogen. Deelnemer 13 (65j, vrouw) heeft een visuele beperking en voelt zich veiliger door camera's: "Als iemand ziet: 'Die persoon is blind', dan doe je dat toch niet? En dan kunnen ze je handtas afpakken of iets doen. En als er camera's zijn, dan voel ik me echt veiliger".

Een *folk theory* die ook voorkwam is dat ANPR-camera's zouden dienen als commercieel verdienmodel. Verschillende participanten geloven dat de staat de technologie gebruikt om geld te innen: "Trajectcontroles hebben niks met veiligheid te maken, het is puur een verdienmodel van de staat" (Deelnemer 1, 21j, man). Deze *folk theory* komt bij enkele deelnemers voort uit gevoel van controle waarbij de burger zich afvraagt: "waarom willen ze weten waar ik rij? [...] Waarom moeten ze mijn nummerplaat weten?" (Deelnemer, 19j, vrouw). Daarnaast heerst er ook een mate van twijfel en kritiek. Deelnemers zien de camera bijvoorbeeld als een pleister op de wonde: "Ik vind camerabewaking eigenlijk meer een pleister op de wonde. Het betekent dat er wel een probleem is, maar dat er een diepere factor mist in de aanpak" (25j, man). Verschillende deelnemers uitten ook de *folk theory* dat camera's slechts een "placebo-effect" (Deelnemer 1, 21j, man) zouden hebben of er enkel "voor de sier hangen" (Deelnemer 3, 20j, vrouw), waarbij de apparatuur wordt weggezet als een "afschrikmiddel, een lege doos bij wijze van spreken" (Deelnemer 9, 44j, man).

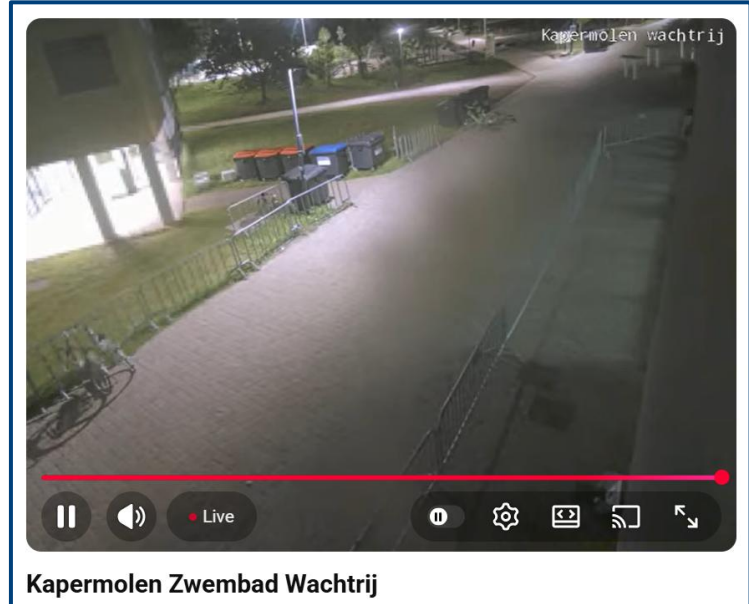
Als de camera's volgens de burgers werken, is er eerder sprake van zwakke preventie: "Uiteindelijk houden die camera's het niet tegen. Als iemand naar je toe komt en je een mep wil verkopen, dan doen ze dat gewoon" (Deelnemer 3, 20j, vrouw). Camera's staan er dan niet als oplossing tegen criminaliteit, maar zijn eerder een indicator van criminaliteit. Deelnemer 14 (35j, vrouw) stelt: "Hoe meer camera's, hoe minder veilig ik me voel [...] en als er altijd politie moet staan, dan is het blijkbaar gewoon niet veilig".

Ten slotte trekken burgers de grens wanneer surveillance de privacy van de persoon binnendringt. Vooral de ontdekking van de camera aan het zwembad (Spot 2) (Figuur 5), waarbij de beelden worden gelivestreamd op YouTube (Figuur 6) om de wachtrij waar te nemen, lokte felle reacties uit. Deelnemer

12 (21j, non-binair) gaf aan zich hierdoor niet meer comfortabel te kunnen bewegen: "Ik ga hier nu niet meer ontspannen kunnen lopen zonder dat ik op YouTube sta". Daarnaast heerst er onrust over de grens bij kinderen en de vrees voor voyeurisme. Deelnemer 4 (18j, vrouw) stelde: "Nu denk ik niet dat er iemand naakt uit een kleedkamer komt wandelen, maar je weet maar nooit. [...] Zeker voor kinderen vind ik dat daar de grens ligt".



Figuur 5: Spot 2: camera aan zwembad



Figuur 6: Spot 2: YouTube-livestream camera aan zwembad

4.3.2.3 Vergelijking

De vergelijking toont dat het officiële luik het doel van CCTV vooral afbakt als veiligheid, opsporing, overlastbestrijding en duidelijke grenzen. Burgers hanteren diezelfde doelen maar vullen ze vaak breder en kritischer in. Veiligheid wordt door de burgers wel herkend als dominante legitimatie, maar bieden eerder zwakke preventie of dienen als afschrikmiddel. Vooral rond ANPR ontstaat een duidelijke discrepantie: waar het officiële luik expliciet afstand neemt van verkeershandhaving, monitoring en een verdienmodel, vermoeden sommige burgers net dat camera's ook voor controle of inkomsten gebruikt worden. Percepties rond CCTV worden vooral plaatsgebonden geïnterpreteerd: camera's op overlastlocaties worden sneller aanvaard, terwijl camera's in woonwijken, bij luxegebouwen of aan het zwembad meer vragen oproepen rond privacy en de motieven achter de plaatsing ervan.

4.3.3 Het mechanisme

De derde dimensie betreft het mechanisme: de technische werking van CCTV en de wijze waarop verzamelde data worden verwerkt.

4.3.3.1 *Officieel luik: retroactief, gereguleerd en begrensd*

De politiezone LRH en Stad Hasselt presenteren het mechanisme als een strikt gereguleerd systeem waarbij de nadruk ligt op een grotendeels retroactieve werkwijze. Hoewel er een meldkamer is die 24/7 bemand wordt, is de continue opvolging van alle lenzen praktisch onhaalbaar. De manager van het cameranetwerk omschreef dit als volgt: “Met duizend camera’s is het een utopie om te zeggen dat we alles live volgen. Het gaat meestal om retroactief kijken of het opvolgen van specifieke evenementen” (persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Tijdens het bezoek aan dispatchingruimte werd via de *monitor wall* aangetoond hoe ze snel tussen beelden kunnen wisselen om incidenten direct in te schatten wanneer er een oproep binnenkomt.

Op technisch vlak werd artificiële intelligentie uitsluitend ingezet voor taken die de efficiëntie van opsporing verhoogden, zoals objectdetectie (bijvoorbeeld het herkennen van slijpschijven bij fietsdiefstallen) of het volgen van kenmerken (bijvoorbeeld een specifiek logo op kleding): “Nu zien we op beelden soms de kleur van de schoenen of een logo op een jas. Zelfs als een dader zijn gezicht bedekt, zie je hem verderop in een straat zijn masker afzetten. Daarom plaatsen we meerdere camera’s: om de hele weg van de verdachte te kunnen volgen. Dit is geen Big Brother, maar een noodzaak voor de politie” (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). De burgemeester van Hasselt ziet deze technologie als een hulpmiddel: “Nu, AI opnieuw: daar is heel veel angst rond, heel veel schrik rond. [...] Het verschil is dat het efficiënter, sneller en bruikbaar wordt. [...] Het is absoluut een verrijking” (persoonlijke communicatie, 5 mei 2026). Desondanks vertellen de autoriteiten dat er in de publieke ruimte geen gezichtsherkenning wordt toegepast, maar dat het enkel gaat om het herkennen van objectkenmerken (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Bij ANPR-camera’s bijvoorbeeld vindt een koppeling plaats met externe databanken, waarbij het systeem enkel 'hits' genereert bij gezochte voertuigen en er dus niet aan verkeershandhaving wordt gedaan (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026).

4.3.3.2 Burgerpercepties: techniek, data en onzekerheid

Burgerpercepties over het mechanisme worden gekenmerkt door menselijke capaciteiten en de inschatting van de technologie zelf. Deelnemers proberen de werking vaak te doorgronden door de camera te bekijken en te verkennen. Zo vormde Deelnemer 16 (Spot 3, 23j, man) hypothesen over het bereik: “Ik denk dat die bol de zoomcamera is, dat je ook echt gericht kunt inzoomen”. Ook Deelnemer 3 (Spot 3, 20j, vrouw) trachtte de technische capaciteiten in te schatten op basis van de vorm: “Die onderste camera lijkt me een 180-graden breedhoekcamera. De bovenste is waarschijnlijk een gerichte camera waar die 'dikke meneer op zijn kantoortje' mee kan inzoomen” (Figuur 7).



Figuur 7: Spot 3: Camera's aan skatepark

Ten aanzien van live gebruik wordt meer rekening gehouden met de menselijke kant, gezien veel burgers beseffen dat continue monitoring praktisch zo goed als onhaalbaar is: “Want ja, wanneer gaan ze in godsnaam controleren wie er in en uit de universiteit wandelt?” (Spot 4, Deelnemer 18, 23j, vrouw). Toch uitten deelnemers hun vrees voor routetracking. Deelnemer 14 (Spot 5, 35j, vrouw) denkt de camera mensen vanzelf volgt: “Als je doorloopt, blijft hij opnemen totdat je uit het zicht bent. Dus eigenlijk dat die, stel jij komt van de ene kant en jij gaat naar de andere kant, dat die jou dan eigenlijk een beetje kan volgen of zien waar jij je bevindt”. Ten slotte blijkt de bewaartermijn ook onduidelijk voor burgers waardoor ze zich vragen beginnen te stellen “Hoe lang worden die beelden eigenlijk bijgehouden? Ik heb daar echt geen idee van” (Deelnemer 9, 44j, man).

Tot slot begrepen deelnemers het mechanisme vaak via het achteraf gebruiken van beelden. Camera's werden niet noodzakelijk gezien als iets dat criminaliteit voorkomt, maar wel als een middel om na een incident te reconstrueren wat er gebeurd is. Bij Spot 8 stelde Deelnemer 3 (20j, vrouw) bijvoorbeeld: “Die camera houdt die niet tegen”, waarop Deelnemer 1 (21j, man) antwoordde: “Dat klopt, de camera houdt het niet tegen, maar de dader wordt wel sneller gevonden”. Tegelijk bleef er een gezond wantrouwen over wat er daarna met de data gebeurt. Deelnemer 15 (25j, man) formuleerde dat als volgt: “Als ik weet wat er gebeurt met die data, en zolang dat niet misbruikt wordt tegen mij... oké”. Deelnemer 16 (23j, man) vatte dat kort samen: “Het moet gewoon netjes blijven”. Zulke uitspraken tonen dat burgers CCTV niet noodzakelijk afwijzen, maar hun aanvaarding wel afhankelijk maken van duidelijke grenzen en correct datagebruik.

4.3.3.3 Vergelijking

De vergelijking toont dat het officiële luik het mechanisme vooral presenteert als retroactief, gereguleerd en technisch begrensd, terwijl burgers vooral redeneren vanuit wat ze aan de camera kunnen zien. Deelnemers beseffen dat permanente live monitoring praktisch moeilijk is, maar weten vaak niet precies wat camera's kunnen, wie meekijkt, hoe lang beelden worden bewaard en of datakoppeling of gezichtsherkenning mogelijk is. Tegelijk nemen burgers het officiële beeld van CCTV als bewijs- en opsporingsinstrument deels over: camera's voorkomen criminaliteit niet noodzakelijk, maar kunnen wel helpen om achteraf te reconstrueren wat er gebeurd is. Die aanvaarding is echter voorwaardelijk: beelden moeten correct, beperkt en verantwoordelijk worden gebruikt. Burgerpercepties zijn daarom niet juist of fout. Sommige sluiten aan bij de officiële werking, anderen niet, maar de bestaande twijfel wijst ook op een gezond wantrouwen tegenover het verzamelen en gebruiken van beeldmateriaal.

4.3.4 De plaats

Naast de bron, het doel en het mechanisme vormt de plaats een vierde dimensie in de constructie van *folk theories*; ze onderzoekt hoe de fysieke locatie van een camera de betekenisgeving stuurt.

4.3.4.1 Officieel luik: gerichte plaatsing

Het Hasseltse cameranetwerk kenmerkt zich door een omvangrijke infrastructuur waarvan er 492 actieve lenzen specifiek in de Hasseltse binnenstad zijn geplaatst. De expert integrale veiligheid benadrukt dat deze spreiding gebaseerd is op cijfers: "In de buitenwijken gebeurt bijna niks; daar kun je een investering in camera's moeilijk verantwoorden op basis van een kosten-batenanalyse" (persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Hij lichtte toe dat de politie een data-gestuurde aanpak hanteert waarbij criminaliteitsstatistieken in kaart worden gebracht om blinde vlekken te identificeren, wat dus zorgt voor de hoge cameradichtheid in het centrum en de stationsomgeving, gezien daar statistisch de meeste feiten plaatsvinden.

De plaatsingslogica volgt het principe van het *ultimum remedium*: camera's worden pas geplaatst wanneer sociale of fysieke maatregelen onvoldoende blijken (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025; burgemeester Hasselt, persoonlijke communicatie, 5 mei 2026). Hierbij wordt een scherp onderscheid gemaakt in de locatiegebonden finaliteit. Enerzijds zijn er de vaste camera's op publieke plaatsen en overlastpunten die permanent de algemene veiligheid monitoren en een ontradingseffect moeten creëren. Anderzijds hangen er camera's aan stadsgebouwen waarbij de finaliteit specifiek gericht is op het bewaken van eigendom. Daarnaast

worden er kortstondig mobiele camera's geplaatst tegen sluikstorten of vandalisme (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Hoewel burgers zelf een verplaatsbare camera kunnen aanvragen voor hun buurt, gebeurt dit in de praktijk nog relatief weinig (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025).

4.3.4.2 *Burgerpercepties: locatie als betekenisgever*

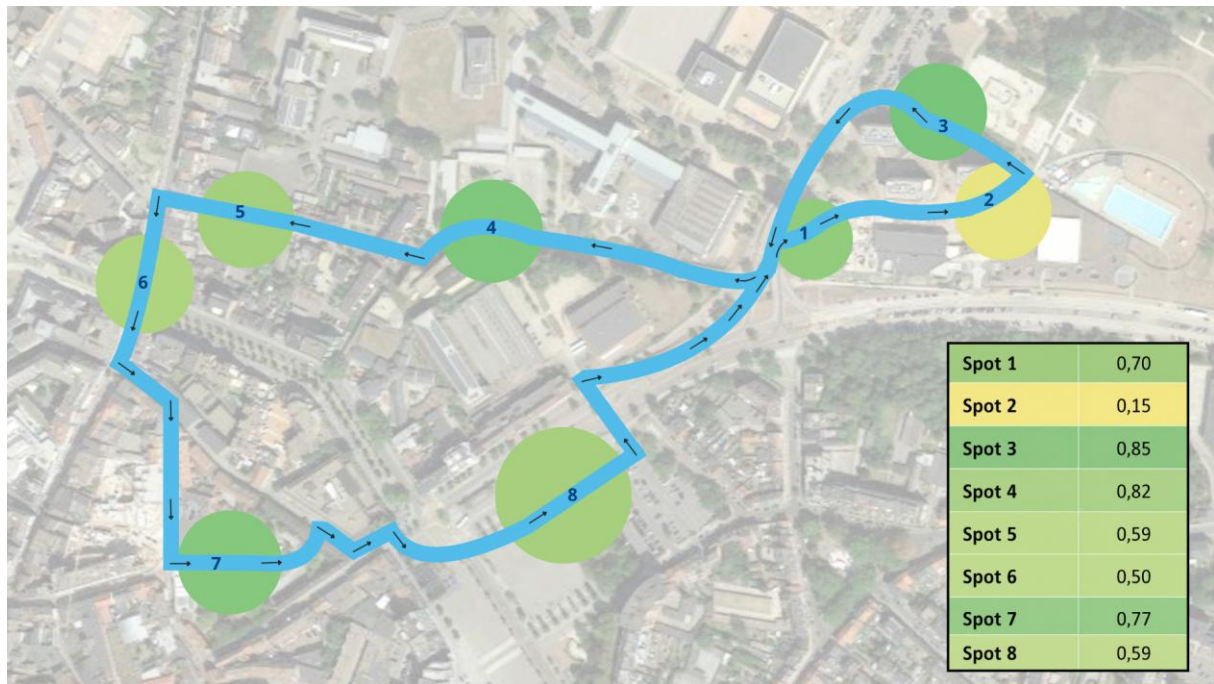
Voor burgers is de fysieke locatie van de camera een belangrijke betekenisgever; zij gebruikten de specifieke omgeving om de achterliggende logica van de camera te achterhalen.

De legitimiteit van camera's werd gekoppeld aan het type locatie; op drukke plekken werden camera's sneller als logisch beschouwd. Bij de winkelstraat redeneerde deelnemer 4 (Spot 6, 18j, vrouw) bijvoorbeeld: "Winkelstraten zijn drukke plaatsen; hoe meer mensen, hoe meer kans dat er iets gebeurt, zoals pickpocketing of andere criminaliteit". Ook aan de universiteit of bij fietsenstallingen werd CCTV vaak begrepen vanuit diefstalpreventie. Camera's op drukke verkeerspunten lijken ook meer geaccepteerd te worden: "Daar ben ik al verschillende keren net niet aangereden [...] Hoe vaak mensen hier de regels negeren is absurd. Dus het is misschien ook wel nodig" (Spot 6, Deelnemer 14, 35j, vrouw, visuele beperking). Daarnaast bleek dat percepties vaak ontstonden door steden te vergelijken. Deelnemer 17 (29j, man, Mexicaanse afkomst) vergeleek Hasselt met zijn thuisstad (Mexico-Stad) en concludeerde: "Hasselt is really like a small town with fewer people. Maybe that's why it doesn't require as many cameras".

Het effect van een camera verschilt dus per omgeving, waarbij het grootste veiligheidsgevoel er vooral is bij camera's op centrale, open locaties zoals het stadsplein (Spot 8); zo stelde Deelnemer 10 (56j, man): "Ik denk dat als je hier 's nachts wandelt dat dat je een veiligheidsgevoel geeft omdat je denkt van ze kunnen me hier niets doen want hier hangen veel camera's". Tegenover dit geruststellende effect staat echter de vrees voor een verplaatsingseffect, waarbij burgers vermoeden dat criminaliteit niet verdwijnt, maar slechts verschuift naar minder gecontroleerde zones: "Mensen die kwaad willen, gaan die plekken dan gewoon mijden of zoeken de plekken op waar minder camera's staan" (Deelnemer 18, 23j, vrouw).

Deze plaatsgebonden verschillen kwamen ook naar voren in de routekaarten die deelnemers na de wandeling inkleurden. Per spot duiden zij met groen, oranje of rood aan hoe comfortabel zij zich voelden met de aanwezige camera's. Om die beoordelingen samen te vatten, werd per spot een indicatieve gemiddelde score berekend (groen = +1, oranje = 0, rood = -1). Zoals Figuur 8 toont, werden alle camera's groen en dus als aanvaardbaar beoordeeld. Spot 2 (de livestreamcamera aan het zwembad) werd daarbij het minst positief beoordeeld, terwijl spots met een duidelijk veiligheidsdoel,

zoals de hogescholen en het skatepark, hoger scoorden. Deze score is geen statistische meting, maar een indicatieve visualisatie om in één oogopslag te zien welke plekken relatief comfortabeler of ongemakkelijker werden ervaren.



Figuur 8: Kleurcodes van de acht spots

4.3.4.3 Vergelijking

De vergelijking toont dat plaats in beide perspectieven centraal staat, maar op een andere manier wordt ingevuld. In het officiële luik wordt plaats benaderd vanuit een risicogebaseerde logica, namelijk op locaties waar statistisch meer feiten plaatsvinden, waar sociale controle tekortschiet of waar tijdelijke overlast wordt vastgesteld. Burgers redeneren ook sterk vanuit locatie, maar gebruiken plaats vooral als signaal dat een plek druk, gevaarlijk, overlastgevoelig of er voor bepaalde groepen is. Daardoor kan dezelfde camera op een bepaalde plek als logisch en geruststellend worden ervaren, terwijl ze op een andere plek juist argwaan oproept. Het verschil ligt dus niet in het belang van plaats zelf, maar wel in de betekenis die eraan wordt gegeven.

4.4 Cognitieve copingstrategieën

Deze sectie beantwoordt de derde deelvraag door te analyseren hoe burgers omgaan met CCTV-surveillance in de publieke ruimte.

4.4.1 Officieel luik: maatschappelijke acceptatie

Stad Hasselt en de politie ervaren over het algemeen een grote mate van maatschappelijke acceptatie van het cameranetwerk, waarbij het aantal formele klachten uiterst beperkt blijft. Ze observeren hierbij twee stromingen in de burgerpercepties: een grote groep die de camera als noodzakelijk ziet voor veiligheid en een minderheid die vreest voor een *Big Brother*-scenario (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Om te voorkomen dat burgers overbewust gemaakt worden, kiest de stad voor enkel signalisatie aan de invalswegen te gebruiken: “We willen mensen niet te slim maken, maar we willen wel transparant zijn. We hebben een camerareglement dat is goedgekeurd door de gemeenteraad, maar we communiceren verder niet heel actief over de camera’s naar de burger toe. Als we het doen, is de respons meestal positief” (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). De manager van het cameranetwerk bevestigt dit: “Het is een positief verhaal: we hebben niks te verbergen en de burger is ons vaak dankbaar” (persoonlijke communicatie, 20 april 2026).

4.4.2 Burgerpercepties: vier copingstrategieën

De burgerpercepties tonen dat deelnemers CCTV niet eenduidig ervaren, waarbij dezelfde deelnemer surveillance kon relativiseren, maar op een andere locatie wel ongemak kon ervaren. Soms riep cameratoezicht een controlerend gevoel op. Deelnemer 10 (56j, man) gaf aan: “Dat geeft onmiddellijk dat gevoel van je wordt gefilmd, alsof ze al meteen weten op voorhand dat je iets verkeerd gaat doen”. Tegelijk werd cameratoezicht soms gerelativeerd via humor: “Ik let er niet op. Als ik er eentje in het verkeer zie, doe ik een *peace sign*” (Deelnemer 8, 19j, vrouw). Daarom onderscheidde de analyse vier copingstrategieën: *downplaying*, *resigning*, *self-empowering* en *sympathizing* (Zhang et al., 2024).

De meest voorkomende strategie was *downplaying*, waarbij de impact van surveillance werd geminimaliseerd. Dit gebeurde vaak via het argument dat men niets te verbergen heeft. Deelnemer 1 (21j, man) stelde bijvoorbeeld: “Zolang ik geen illegale activiteiten doe, maakt het me daadwerkelijk heel weinig uit”. Privacy werd ook ondergeschikt aan gemak, waarbij de link met online dataverwerking werd gemaakt: “Als het ook nog moeite kost doe ik het niet [...] Ja, dat boeit allemaal niet. Doe ik altijd. Iedereen hier heeft mijn e-mailadres” (Deelnemer 8, 19j, vrouw).

Een tweede strategie was *resigning*, waarbij deelnemers cameratoezicht vooral als onvermijdelijk ervoeren. Deelnemer 10 (56j, man) vat dit gevoel samen met de vraag: “Je kan dat toch niet vermijden. Heb je nog een andere keuze? Kan je er nog voor kiezen om niet gefilmd te worden?” Deze strategie ging samen met normalisering van camera’s, die later echter kon omslaan wanneer de *data walk* de camera’s zichtbaar maakten. Deelnemer 21 (58j, man) merkte na afloop op: “Je ziet nu dat er overal camera’s hangen. Normaal let je daar eigenlijk niet op hè? Want meestal ben

je bezig met je vrouw of met je kinderen”. *Resigning* betekent dus niet dat surveillance volledig geaccepteerd wordt, maar wel dat deelnemers het gevoel hebben er weinig tegen te kunnen doen.

Een derde cluster omvatte *self-empowering* strategieën, waarbij deelnemers probeerden opnieuw controle te krijgen. Dit uitte zich in kritische vragen over bewaartermijnen, toegang tot beelden en de werking van het systeem. Zo vroeg deelnemer 5 (20j, vrouw): “Wat doen ze daar nu mee en waarom en voor hoe lang? En wie kijkt er allemaal?”. *Self-empowering* kon ook praktischer worden ingevuld, bijvoorbeeld door gedrag of route aan te passen: “Ik was onlangs met vrienden daar een video aan het opnemen, en ik zou dat wel niet gedaan hebben als ik wist dat daar die camera was” (Deelnemer 4, 18j, vrouw). Het kan echter ook in positieve richting werken: “Als ik dat weet, dan zeg ik: Ik ga hierlangs want waar camera’s staan, vind ik dat wel veilig” (Deelnemer 13, 65j, vrouw, blind).

Tot slot hanteerde een deel van de participanten de strategie van *sympathizing*, waarbij zij surveillance probeerden te begrijpen vanuit het officiële luik. Het systeem werd dan niet als dreigend gezien, maar als noodzakelijk voor veiligheid, opsporing of bescherming: “Ik denk dat camerabewaking wel belangrijk is en ook handig kan zijn voor het uiteindelijk opsporen van deze dieven en inbrekers” (Deelnemer 18, 23j, vrouw). Deelnemer 21 (58j, man) koppelde dit aan zwaardere incidenten: “Eigenlijk vind ik het wel interessant dat er overal camera’s staan. Je weet nooit. Denk maar aan de aanslagen, die hebben ze allemaal herkend met camerabeelden”. *Sympathizing* betekent hier dus niet dat deelnemers volledig geïnformeerd zijn over de werking van het systeem, maar wel dat zij de aanwezigheid van camera’s begrijpen vanuit het officiële veiligheidsframe.

4.4.3 Vergelijking

De vergelijking toont dat het officiële luik vooral draagvlak en acceptatie ziet waarbij camera’s worden verdedigd als middel voor veiligheid. Dat komt deels overeen met de burgerpercepties, vooral bij *sympathizing*, waar deelnemers de veiligheidslogica van stad en politie overnemen. Ze relativeren het echter ook via *downplaying*, leggen zich erbij neer via *resigning*, of proberen zelf meer controle te krijgen via *self-empowering*. Wat officieel dus als acceptatie lijkt, kan bij burgers ook normalisering of machteloosheid zijn.

4.5 Framing en signalisatie

Deze sectie onderzoekt hoe CCTV zichtbaar wordt gemaakt via signalisatie, transparantie en frames, en hoe burgers deze communicatie interpreteren.

4.5.1 Officieel luik: selectieve transparantie

In het officiële luik wordt zichtbaarheid vooral ingevuld via de wettelijke verplichting tot signalisatie. De expert integrale veiligheid benadrukte dat niet elke individuele camera apart wordt aangeduid. “Wat wel verplicht is, is dat je camerabewaking aanduidt met een officieel pictogram. Dat doen we bij alle invalswegen: als je het grondgebied van Hasselt betreedt, is er een kans dat je gefilmd wordt” (persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Tegelijk is er bewust een grens op deze transparantie, met als gevolg dat er geen volledige kaart voor de burgers bestaat met alle cameralocaties: “Als je overal expliciet zegt ‘hier hangen camera’s’, creëer je een soort verbazingeffect en maak je mensen non-stop bewust van die bewaking” (expert integrale veiligheid, persoonlijke communicatie, 26 november 2025). De burgemeester benadrukte de rol van sociale media: “Je kan nooit op tegen die gestuurde, sensationele berichtgeving die door herhaling een bepaald idee of gevoel creëert. Wij als overheid kunnen en mogen volgens mij ook niet echt op die emotie ingaan” (persoonlijke communicatie, 5 mei 2026). Het officiële frame blijft daarbij overwegend een veiligheidsframe. Weerstand is volgens de expert integrale veiligheid dan ook zelden zichtbaar: “In de vier jaar dat ik dit doe, hebben we slechts één keer een klacht gehad over ‘heimelijk gebruik’, maar dat werd direct weerlegd omdat de bewaking overal correct is aangegeven bij de stadsgrenzen” (persoonlijke communicatie, 26 november 2025).

4.5.2 Burgerpercepties: geruststelling en argwaan

Signalisatie bleek vaak weinig zichtbaar of weinig informatief voor de burgers. Deelnemer 10 (56j, man) merkte borden pas op toen het expliciet werd aangewezen: “Nee, ik zie het inderdaad nu pas”. Ook Deelnemer 12 (21j, non-binair) stelde bij het stadsplein: “Als je dit niet had gezegd, dan was het je ook niet opgevallen”. Signalisatie functioneert dus niet automatisch als effectieve transparantie. Sommige deelnemers vroegen daarom niet om een volledige cameralijst, maar wel om laagdrempelige basisinformatie: “Het zou fijn zijn als je bij een camera wel precies zou weten: wat is de specifieke

bedoeling hiervan op deze plek?” (Deelnemer 4, 18j, vrouw). Deelnemer 10 (56j, man) zag ook een verschil tussen het stedelijke bord (Spot 8, Figuur 9) en het standaardpictogram: “Dat geeft u de boodschap van ja wees gerust we filmen u wel, maar ge moet u er niet te veel van aantrekken [...] Terwijl die andere borden [...] onmiddellijk het gevoel van bewaking geven”. Voor sommige deelnemers werkte de geruststellende framing net averechts: ““En ook die tekst erbij van ‘Wees gerust, er kijkt iemand mee’ of ‘Voel u op uw gemak’... dat gaf mij juist een beetje het gevoel van: ‘Oei, hier wil iemand wel heel graag met mij meekijken.’ Nee, voor mij hoeft dat niet” (Deelnemer 9, 44j, man). Tot slot namen sommige deelnemers de officiële logica van beperkte transparantie deels over. Deelnemer 18 (23j, vrouw,) vond dat exacte cameralocaties niet te expliciet gemaakt moeten worden: “Als je té duidelijk maakt waar elke camera hangt, haal je ook een deel van het doel weg”.



Figuur 9: Spot 8: Stedelijk bord

4.5.3 Vergelijking

De vergelijking toont dat het officiële luik signalisatie vooral ziet als een juridische vereiste waarbij burgers moeten weten dat er cameratoezicht is, maar niet voortdurend met informatie rond camerabewaking geconfronteerd moeten worden. Bij burgers werkt diezelfde communicatie minder eenduidig; sommige deelnemers begrijpen de beperkte transparantie terwijl anderen meer informatie wensen. Hier zit het verschil dus vooral in de werking van het frame waarbij de institutionele keuze voor beperkte transparantie juist voor onduidelijkheid bij burgers zorgt.

4.6 Sociale identiteit

Deze sectie beantwoordt de vijfde deelvraag door te analyseren hoe sociale identiteit meespeelt in de betekenisgeving rond CCTV.

4.6.1 Officieel luik: sociale identiteit als blinde vlek

Opvallend is dat de categorie 'sociale identiteit' nagenoeg afwezig is in het officiële discours van de Hasseltse autoriteiten. Enkel de expert integrale veiligheid sprak over het principe van de *self-fulfilling prophecy*: “De aanwezigheid van een camera zorgt vaak voor een hogere feitengraad in de statistieken. Mensen verwachten dat de cijfers dalen, maar je registreert simpelweg meer van wat er al gebeurde” (persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Daardoor kunnen bepaalde buurten statistisch

problematischer lijken dan minder gecontroleerde buitenwijken, wat niet betekent dat de groep bewoners van die buurt zelf problematischer gedrag vertonen.

4.6.2 Burgerpercepties: sociale identiteit en sociale sortering

Voor burgers is surveillance wel vaker verbonden met sociale identiteit. De *data walks* tonen dat deelnemers hun eigen positie soms betrekken in hun betekenisgeving, maar vooral andere groepen gebruiken om CCTV te verklaren of te legitimeren.

Voor enkele vrouwelijke deelnemers waren camera's verbonden met hun persoonlijke fysieke veiligheid. Deelnemer 4 (18j, vrouw) en Deelnemer 8 (19j, vrouw) gaven aan dat het hen een veiliger gevoel geeft als vrouw alleen op straat, wetende dat er beelden zijn als er iets zou gebeuren. De mannelijke deelnemers in dit onderzoek stonden neutraler of functioneler tegenover de surveillance. Deelnemer 1 (21j, man) zegt: "I don't give a shit. Zolang ik geen illegale activiteiten doe, maakt het me daadwerkelijk heel weinig uit" en deelnemer 17 (29j, man) merkt op dat hij zich "normaal" voelt bij camera's en voegt toe: "I'm a man, so it's different for me". Ook de leeftijd van de deelnemers leek mee te spelen bij het construeren van de *folk theories*. De jongere deelnemers (tussen de 18 en 35 jaar) leken kritischer op privacy. Zo gaf deelnemer 15 (25j, man) aan dat hij ervan uitgaat dat zijn data verkocht wordt aan de hoogste bidder. De oudere doelgroep (tussen 35 tot 65 jaar) is vaker gefocust op de veiligheid. Deelnemer 21 (58j, man) en 22 (40j, Man) vinden de camera's simpelweg nodig voor de veiligheid van kinderen en tegen vandalisme. Deze inzichten blijven echter louter indicatief. Deelnemer 9 (44j, man) vormt daarbij een interessant tegenvoorbeeld waarbij hij camerabewaking niet afwees, maar wel kritisch stond tegenover het beheer van de data: "Ik vraag me wel heel vaak af hoe zorgvuldig de firma die die beelden beheert effectief met die wetgeving omgaat".

Hoewel deelnemers hun eigen sociale identiteit niet altijd expliciet benoemden, verwezen zij wel geregeld naar andere groepen om CCTV te verklaren of te legitimeren. Eerst kwam dit naar voren bij kwetsbaarheid en ethische grenzen. Zo trekken deelnemers de grens bij kwetsbare groepen die extra bescherming nodig hebben tegen surveillance, zoals kinderen. Vooral de camera aan het zwembad riep morele bezwaren op: "Kinderen durven weleens stoer te doen en rennen soms zo naar buiten, maar dat hoeft niet gefilmd te worden. Zeker voor kinderen vind ik dat daar de grens ligt" (Spot 2, Deelnemer 4, 18j, vrouw).

Daarnaast werd sociale identiteit zichtbaar in processen van sociale sortering. Deelnemers gebruikten soms andere groepen om de aanwezigheid van camera's te verklaren. In de woonwijk (Spot 5, Figuur 10) koppelde Deelnemer 3 (20j, vrouw) camera's aan de etnische samenstelling van de buurt: "Ik heb het gevoel dat er in buurten met veel mensen van buitenlandse afkomst vaker en meer camera's hangen". Dit werd explicieter verwoord door Deelnemer 20 (25j, man), die cameratoezicht in deze buurt legitimeerde vanuit een link tussen etniciteit en criminaliteit: "Ja, er worden veel misdaden gepleegd, waarvan een 40% meer door allochtonen zou worden gedaan. Daarom vind ik dat prima".



Figuur 10: Spot 5: Camera in woonwijk

Deelnemer 14 (35j, vrouw) zag camera's bij diezelfde spot dan weer als ongelijke bescherming: "Dat is gewoon voor de rijke mensen op het gemak te stellen [...] De mensen in de sociale woningen zijn niet minder waard". Ook jongeren werden als mogelijke doelgroep van toezicht gezien. Bij het skatepark (Spot 3) stelde Deelnemer 13 (65j, vrouw): "Soms zijn jongeren ook zo... ze hebben misschien soms slechte bedoelingen, hè? [...] Dan doen ze ondoordachte dingen". Sociale identiteit werkte dus niet alleen via hoe deelnemers zichzelf positioneerden, maar vooral via hoe zij andere groepen positioneerden.

4.6.3 Vergelijking

De vergelijking toont dat sociale identiteit in het officiële luik nauwelijks wordt benoemd, behalve via het risico dat camerastatistieken bepaalde buurten sneller als problematisch doen lijken. Bij burgers komt dit veel zichtbaarder naar voren: niet alleen via hun eigen sociale identiteit, maar vooral via de manier waarop zij de link maken tussen camera's en andere specifieke groepen. Het verschil zit dus vooral in de zichtbaarheid van sociale identiteit: terwijl er officieel niet gecommuniceerd wordt gebruiken burgers het actief om de plaatsing van camera's te verklaren of te legitimeren.

4.7 Smart city

Deze sectie beantwoordt de zesde deelvraag door te analyseren hoe burgers mogelijkheden en risico's van *smart-city*toepassingen integreren in hun *folk theories* over CCTV.

4.7.1 Officieel luik: slimme technologie als hulpmiddel

In het officiële luik worden AI, drones en andere slimme toepassingen voorgesteld als hulpmiddelen om bestaande taken efficiënter uit te voeren. Dit gebeurt aan de hand van concrete toepassingen zoals objectdetectie, het detecteren van gezochte wagens en druktemetingen bij grote evenementen. De expert integrale veiligheid van Stad Hasselt nuanceerde daarbij het beeld van een volledig “slimme” stad: “Mensen denken vaak dat we geavanceerde AI-structuren hebben waarbij we iedereen met een hoedje automatisch kunnen volgen. Politieel kan er veel, maar wij als lokaal bestuur doen dat niet en hebben daar ook geen nood aan” (persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Volgens hem gaat het eerder om beperkte toepassingen, zoals objectdetectie bij overlastcamera’s: “Dat is handig om bijvoorbeeld te zien dat ergens een pakketje is gedumpt dat er twee uur geleden nog niet stond. Zo hoef je niet drie uur aan beeldmateriaal door te spoelen” (persoonlijke communicatie, 26 november 2025). Die begrenzing komt ook terug in de manier waarop ANPR wordt beschreven: pas wanneer een gezochte nummerplaat passeert, genereert het systeem een “hit” en krijgt de meldkamer een melding (manager van het cameranetwerk, persoonlijke communicatie, 20 april 2026). Daarnaast vermeldt de webpagina van Politie LRH dat drones worden ingezet “tijdens manifestaties of grote evenementen (zoals Pukkelpop) of voor het in kaart brengen van verkeersstromen of ongevallen”.

4.7.2 Burgerpercepties: praktisch nut en risico’s

Deelnemers spraken niet alleen over wat camera’s vandaag al doen, maar ook over wat ze mogelijk zullen kunnen. Enerzijds zagen sommige deelnemers slimme toepassingen als nuttig wanneer ze een duidelijk praktisch doel hadden. Bij de livestreamcamera aan het zwembad vond Deelnemer 8 (19j, vrouw) het bijvoorbeeld begrijpelijk dat mensen online de wachtrij konden bekijken, maar zij stelde tegelijk de permanente beschikbaarheid ervan in vraag: “Ik vind het wel fijn voor de wachtrij te kunnen zien. Maar ik snap niet waarom het dan nu aan het draaien is. Ja, waarom het nu live is”. In de winkelstraat (Spot 6) dacht Deelnemer 3 (20j, vrouw) spontaan aan druktemetingen: “Ik denk wel dat cameragegevens gebruikt worden voor bepaalde tellingen of onderzoek. Bijvoorbeeld om te zien hoeveel personen er op een dag door een straat passeren”. Slimme analyse werd dus niet per definitie afgewezen, maar de aanvaarding bleef doelgebonden. Deelnemer 8 (19j, vrouw) redeneerde bijvoorbeeld dat gezichtsherkenning niet nodig is “voor gewone standaard dingen”, maar anders kan liggen wanneer iemand ernstig geweld pleegt: “Als ze dan zo [...] zien dat iemand mij neersteekt. Ja, natuurlijk hoop ik dan wel dat ze die persoon herkennen”.

De grootste bezorgdheid zat bij *function creep*: het idee dat camera’s of data voor meer doeleinden gebruikt zouden worden dan officieel wordt gezegd. Deelnemer 2 (18j, man) stelde: “Sowieso worden

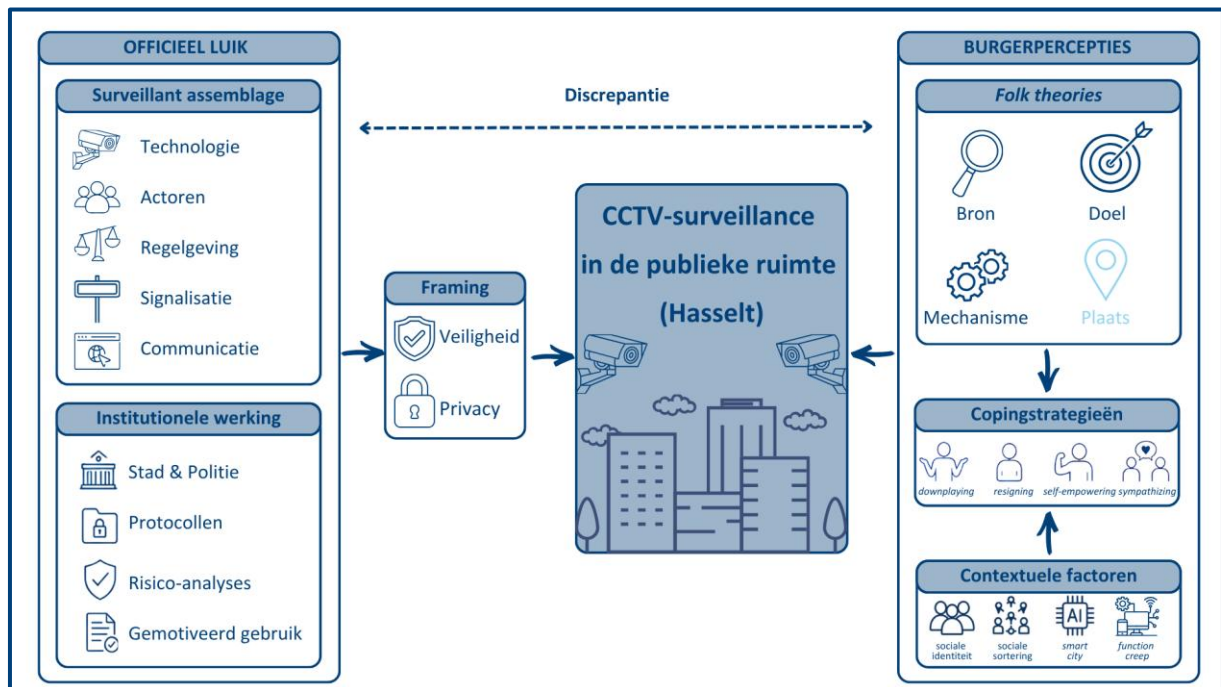
die beelden ook voor andere zaken gebruikt”. Deelnemer 15 (25j, man) vond hergebruik niet per definitie problematisch, maar koppelde er wel een privacyvoorwaarde aan: “Kijk, ze mogen het gebruiken voor andere doeleinden, maar dan wil ik wel dat ze mij onherkenbaar maken”. De bezorgdheid over slimme toepassingen ging niet alleen over privacy, maar ook over onbedoelde gevolgen zoals *bias*: “Trainen wij AI misschien ook niet om racistisch te zijn?” (Deelnemer 1, 21j, man).

4.7.3 Vergelijking

De vergelijking toont dat het officiële luik slimme technologie vooral gebruikt als hulpmiddel om bestaande taken efficiënter maken. Burgers nemen dat praktische nut deels over, bijvoorbeeld bij druktemetingen of zware misdrijven. Tegelijk kijken zij meer vooruit naar mogelijke uitbreiding tot gezichtsherkenning, het hergebruik van beelden of *AI-bias*. Het verschil zit dus vooral in de verbeelding van wat het systeem kan worden.

5 Discussie

Dit onderzoek beoogde inzicht te verkrijgen in de wijze waarop burgers betekenis geven aan CCTV-surveillance in Hasselt door hun *folk theories* te onderzoeken. De bevindingen tonen een discrepantie aan tussen hoe het functioneert volgens het officiële luik en hoe burgers dit systeem ervaren en interpreteren. Figuur 11 vat deze bevindingen samen en visualiseert de discrepantie die in dit discussiehoofdstuk wordt besproken.



Figuur 11: Overzicht bevindingen

5.1 Van *black box* tot *folk theories*

De centrale bevinding van dit onderzoek is het verschil tussen de institutionele realiteit en de burgerpercepties van CCTV in Hasselt. Waar lokale autoriteiten opereren binnen strikte juridische kaders, DPO-protocollen en risicoanalyses, blijkt dat burgers hier nagenoeg geen weet van hebben. In lijn met de observatie van Kroener (2014) vormt het Hasseltse surveillancenetwerk voor de burger een *black box*: de camera is zichtbaar, maar wat er achter de schermen gebeurt, blijft onduidelijk. Deze studie toont aan dat burgers dit informatievacuüm niet louter met onwetendheid beantwoorden, maar actief opvullen met hun *folk theories*: “de intuïtieve, informele theorieën die individuen ontwikkelen om de uitkomsten, effecten of gevolgen van technologische systemen te verklaren” (DeVito et al., 2017, p. 3165).

Het theoretisch kader van DeVito et al. (2017) en Zhang et al. (2024) voor *folk theories* rond algoritmische systemen op sociale media, blijkt toepasselijk voor de analyse van fysieke surveillance-infrastructuren. De drie dimensies, namelijk bron, doel en mechanisme bieden een effectief analytisch raamwerk om te begrijpen hoe burgers CCTV-surveillance interpreteren. De belangrijkste wetenschappelijke bijdrage van dit onderzoek ligt echter in de uitbreiding van dit kader met een vierde dimensie: de plaats. Waar Zhang et al. (2024) zich richtten op digitale media in de online privésfeer, toont deze studie aan dat bij fysieke surveillance de constructie van *folk theories* grotendeels wordt gestuurd door de ruimtelijke context. In lijn met de observaties van Brands et al. (2016) en Zurawski (2010) bepaalt de locatie namelijk de legitimiteit: een camera in een winkelstraat genereert een logica van diefstalpreventie, terwijl een lens in een woonwijk theorieën over sociale sortering voedt. Door 'plaats' niet als contextuele variabele te benaderen, maar wel als volwaardige dimensie te positioneren, biedt dit onderzoek inzicht in hoe de publieke ruimte betekenis geeft aan technologie.

5.2 Vier dimensies van betekenisgeving

De confrontatie tussen de institutionele realiteit en de Hasseltse *folk theories* langs de dimensies van bron, doel, mechanisme en plaats bevestigt dat CCTV in de publieke ruimte functioneert als een complexe sociotechnische assemblage, waar technische feiten en sociale percepties elkaar tegelijk tegenspreken en aanvullen.

Op het niveau van de bron hanteert het officiële luik een scheiding tussen de Stad Hasselt (eigenaar) en de Politie LRH (gebruiker), dat wordt vastgelegd in het DPO-protocol. De resultaten tonen echter aan dat burgers deze twee actoren reduceren tot één overheidsentiteit. Dit sluit aan bij de bevindingen van Brockdorff en Appleby-Arnold (2015) waarbij burgers vooral een verschil zien tussen publieke en private actoren, en dus niet zozeer tussen officiële actoren. Tegelijkertijd humaniseren burgers de abstracte, bureaucratische bron. De speculatie over de "man met mayonaisevlekken achter de monitor" is een voorbeeld van een *folk theory* waarbij de ondoorgrondelijke technologie terug tastbaar wordt gemaakt. Desondanks blijkt de bron onbereikbaar te blijven; zo wordt het inzagerecht ervaren als een enorme administratieve molen, wat de asymmetrie in macht bevestigt die ook door Zhang et al. (2024) werd vastgesteld.

Wat betreft het doel legitimeren de autoriteiten CCTV als een objectief veiligheidsinstrument gericht op criminaliteitspreventie en opsporing. Hoewel burgers dit veiligheidsframe deels overnemen, fungeren camera's in hun beleving vaker als een indicator van onveiligheid. In lijn met Zurawski (2010) concluderen participanten dat een locatie wel problematisch moet zijn als er surveillance hangt. Hier

ontstaat een paradoxale werking: waar de overheid camera's plaatst om onrust te verminderen, kan de zichtbaarheid ervan bij de burger juist het gevoel van dreiging bevestigen. Bovendien wijzen de resultaten op een perceptie van sociale sortering. Zo koppelen deelnemers de aanwezigheid van camera's aan specifieke bevolkingsgroepen of sociaaleconomische klassen. Dit bevestigt de theorie van Lyon (2003) dat CCTV niet neutraal is, maar bestaande maatschappelijke categorieën en stereotypen in de publieke ruimte kan reproduceren.

De dimensie van het mechanisme toont de grootste verschillen; waar de Hasseltse autoriteiten benadrukken dat continue live monitoring een "utopie" is en dat de werking grotendeels retroactief is, heerst er in de burgerperceptie een overschatting van de technologische capaciteit. *Folk theories* over gezichtsherkenning zijn aanwezig hoewel deze functies officieel niet worden ingezet. De verklaring hierachter zit volgens Kroener (2014) vooral in de *black box*, gezien burgers niet weten wat de camera kan, en daarom sneller speculeren over de meest ingrijpende scenario's. De ontdekking van de livestream aan het zwembad (Spot 2) veroorzaakte de grootste schok omdat dit het onzichtbare mechanisme plotseling zichtbaar maakte. In lijn met Mittelstadt et al. (2016) leidt dit tot vrees voor *function creep*, waarbij technologie buiten de oorspronkelijke, legitieme kaders gebruikt kan worden.

De theoretische bijdrage van dit onderzoek zit in de positionering van plaats als de vierde dimensie van *folk theories*. Waar het officiële luik camera's plaatst op basis van criminaliteitsstatistiek en risicoanalyses, geeft de burger betekenis aan de camera op basis van de ruimtelijke context. Zo blijkt dat de locatie bepaalt of een camera als legitiem of als indringend wordt ervaren, zoals eerder werd aangetoond door Brands et al. (2016) en Hino (2022). Tijdens de *data walks* werd duidelijk hoe de plek ook de invulling bepaalde van de andere drie dimensies: de plek vertelt de burger wie de veronderstelde bron is (zoals stad bij een paal, privé bij een gevel), wat het veronderstelde doel is (zoals veiligheid in het park versus sociale controle in een woonwijk) en welk mechanisme gepast is (zoals geen livestream op gevoelige plekken). Door 'plaats' niet langer als een contextuele variabele maar als een volwaardige dimensie in het raamwerk van Zhang et al. (2024) te integreren, biedt dit onderzoek een uitbreiding van de *folk theory*-theorie voor fysieke surveillance-infrastructuren.

5.3 Copingstrategieën: tussen acceptatie en verzet

De *folk theories* die burgers ontwikkelen sturen de wijze waarop individuen handelen en hoe ze zich voelen. De identificatie van vier dominante copingstrategieën, namelijk *downplaying*, *resigning*, *self-empowering* en *sympathizing* nuanceert het beeld van burgers als passieve subjecten van surveillance. Volgens de STS-benadering (Latour, 2005) tonen de resultaten aan dat burgers actief betekenis

construeren en strategieën ontwikkelen om hun *agency* te behouden. Vooral de aanwezigheid van *downplaying* ("Ik heb toch niets te verbergen") is opvallend en weerspiegelt wat Conrad (2009) het 'nothing to hide'-argument noemt. Deze strategie werd ook door de autoriteiten zelf aangehaald als indicatie dat CCTV maatschappelijk geaccepteerd wordt. Dit gedeelde narratief tussen overheid en burger normaliseert surveillance en verschuift privacy naar de achtergrond ten gunste van gemak of collectieve veiligheid.

Daarnaast blijkt dat copingstrategieën niet statisch zijn, maar eerder contextafhankelijk zoals Zhang et al. (2024) ook vaststelde. Een participant kan in een winkelstraat overschakelen op *sympathizing* vanuit een veiligheidslogica, maar bij het zwembad overschakelen naar *self-empowering* door kritische vragen te stellen of zijn gedrag aan te passen. Een belangrijk element in de vorming van deze strategieën is de rol van signalisatie. De resultaten tonen een spanning aan tussen de juridische functie (voldoen aan de Camerawet) en de communicatieve functie (transparant informatie geven) van borden. Cole (2002) en Lippert (2009) kaartten eerder deze kritiek aan dat signalisatie burgers onbewust categoriseert als "behoorlijke burgers" of "potentiële overtreders" wat ook terugkwam in de *data walks* waar sommige deelnemers cameraborden ervaarden als een signaal dat zij bekeken werden en zich zeker correct moesten gedragen. Omdat burgers de minimalistische borden vaak niet zien, ontstaat er een informatievacuüm ter plaatse. Hoewel Hasselt ook haar eigen borden plaatst ("Wees gerust, onze camera's registreren alles..."), blijkt deze framing ook averechts te kunnen werken: bij een deel van de burgers wekte het juist een ongerust of wantrouwend gevoel op. Dit valt te verklaren vanuit de logica van Entman (1993) waarbij dezelfde boodschap, afhankelijk van het individu en de context, een andere perceptie teweeg kan brengen.

5.4 Sociale identiteit en sortering

Een van de meest kritische invalshoeken van dit onderzoek is dat CCTV-surveillance in Hasselt niet neutraal wordt geïnterpreteerd, maar kan werken als sociale sortering (Lyon, 2003). Hoewel demografische kenmerken zoals gender en leeftijd de *folk theories* lijken te kleuren, tonen de resultaten geen eenduidig patroon aan. Er is eerder sprake van tendensen die aansluit bij de literatuur van Hino (2022) waarbij vrouwelijke participanten camera's vaker associëren met hun persoonlijke fysieke veiligheid, terwijl mannelijke participanten doorgaans een meer functionele houding aannemen. Ook leeftijd speelt mee; waar jongere deelnemers (18-35j) zich vaker kritisch uitlaten over privacy en datamisbruik, neigt de oudere groep (35-65j) ernaar de camera simpelweg als een noodzakelijk instrument voor bescherming te zien. Opvallend is dat de resultaten in Hasselt op specifieke punten afwijken van internationaal onderzoek. Waar Conrad (2009) en Shaffer (2025)

stellen dat minderheidsgroepen zoals de LGBTQ+-gemeenschap en etnische minderheden surveillance vaker als repressief ervaren, kwam er geen eenduidig negatievere visie van deze groepen naar voren.

Een meer opvallende vorm van sociale sortering in Hasselt vindt echter plaats via de constructie van 'risicogroepen' binnen de *folk theories*. De bevinding dat meerderheidsgroepen de aanwezigheid van camera's legitimeren door te verwijzen naar minderheidsgroepen zoals allochtone buurtbewoners of hangjongeren toont aan hoe surveillance bestaande maatschappelijke vooroordelen kan reproduceren. Armstrong en Norris (1999) spreken hierbij over een structurele machtsasymmetrie waarbij surveillance stigmatisering kan versterken. Bovendien wijst de perceptie dat camera's bij luxeappartementen enkel de "rijken op hun gemak stellen" ook op een sociaaleconomische sortering waarbij veiligheid volgens Lyon (2003) niet langer een collectief goed is, maar een privilege dat gekoppeld wordt aan commerciële belangen en sociaaleconomische status.

Die discrepantie betekent echter niet dat wantrouwen tegenover CCTV zomaar als foutieve *folk theory* moet worden weggezet. Een deel van de twijfel van deelnemers kan ook gelezen worden als gezond wantrouwen tegenover surveillance als machtsinstrument. Dit sluit aan bij kritische surveillanceliteratuur, waarin Lyon (2003) surveillance beschrijft als een praktijk van sociale sortering, en Armstrong en Norris (1999) aantonen dat CCTV-toezicht niet neutraal is maar bepaalde groepen sneller als verdacht markeert. Ook Amnesty International (z.d.) benadrukt dat surveillance mensenrechten kan raken, waaronder privacy, non-discriminatie en vrijheid van vergadering. Vanuit dit perspectief willen burgers niet alleen de officiële werking begrijpen, maar blijven ze ook kritisch tegenover de uitbreiding en normalisering van cameratoezicht.

5.5 Smart city: van CCTV naar *function creep*

De transitie van traditionele CCTV naar Hasselt als een mogelijke *smart city* toont een nieuwe laag van onzekerheid in de Hasseltse *folk theories*. De resultaten benadrukken een vrees voor *function creep* waarbij doelen worden uitgebreid voorbij de oorspronkelijke intentie. Hoewel de autoriteiten vertelden dat AI-functionaliteiten zoals gezichtsherkenning niet worden ingezet, geloven enkele burgers dat dit wel zo is of dat het binnenkort zal komen. Deze angst is niet ongegrond gezien AI-systemen vaak *black boxes* zijn waarbij de werking voor burgers ondoorgrondelijk is (Mittelstadt et al., 2016). Zoals Butot et al. (2023) concludeerden worden dergelijke scenario's door burgers vaak als een onvermijdelijkheid van de moderne stad gezien, waarbij men zich neerlegt bij surveillance omdat het te alomtegenwoordig is om constant op te reflecteren. De confrontatie met de 24/7 livestream aan

het zwembad (Spot 2) was tijdens de *data walks* een kritisch moment waarbij de anders onzichtbare infrastructuur plotseling tastbaar werd, wat bij sommigen tot meer bewustwording leidde.

De gehanteerde communicatiestrategie van selectieve transparantie, blijkt hierbij contraproductief te werken. Zoals Janssens en Herkes (2016) waarschuwden in hun CCTV-studie naar Genk, vullen burgers het gebrek aan informatie op met zelfverzamelde informatie, waarbij de burgemeester aangaf dat het niet gemakkelijk is om een counterframe te bieden voor de gestuurde, sensationele informatie online.

5.6 Implicaties

5.6.1 Theoretische implicaties

Dit onderzoek levert drie bijdragen aan de surveillancestudies. Ten eerste demonstreert het de toepasbaarheid van het *folk theory*-model buiten de digitale sfeer. Waar DeVito et al. (2017) en Zhang et al. (2024) zich richtten op algoritmes, toont dit werk aan dat burgers ook voor fysieke infrastructuren in de publieke ruimte intuïtieve verklaringen construeren om de technologische *black box* te doorgronden. Ten tweede vormt de positionering van 'plaats' als de vierde dimensie van *folk theories* de belangrijkste theoretische uitbreiding van dit kader; dezelfde camera, beheerd door dezelfde instantie, met dezelfde technische specificaties, genereert verschillende *folk theories* afhankelijk van waar deze hangt. De ruimtelijke context speelt zich dus niet af op de achtergrond, maar is een actieve betekenisgever die de interpretaties stuurt. Ten slotte bevestigt dit onderzoek de meerwaarde van de *data walk*-methode boven retrospectieve methoden zoals surveys. Door de belichaamde en gesitueerde aard van de wandeling worden percepties en strategieën ter plekke gegenereerd, die verbonden zijn aan de specifieke camera en locatie (Van Es & De Lange, 2020).

5.6.2 Praktische implicaties

Voor lokale overheden biedt dit onderzoek inzicht in een gepaste communicatiestrategie die gebaseerd is op dialoog en openheid. Concreet betekent dit dat overheden niet enkel moeten informeren over de aanwezigheid van camera's, maar expliciet moeten communiceren over wat systemen niet kunnen om zo het maatschappelijk vertrouwen te versterken en de angst voor *function creep* te temperen. Daarnaast biedt het concept van *walkshops*: een effectieve methode voor burgerparticipatie waarbij burgers actief betrokken worden bij het verder uitrollen van het surveillancenetwerk, in tegenstelling tot het bovenaf opleggen ervan (Van Zeeland et al., 2021).

5.6.3 Beleidsaanbevelingen

Om de discrepantie tussen de institutionele werking en burgerpercepties te verkleinen en de democratische verantwoording van het Hasseltse CCTV-assemblage te versterken, is meer transparantie nodig. Op basis van de behoeften die burgers uitten tijdens de *data walks* worden vijf beleidsaanbevelingen geformuleerd. Deze adviezen zijn gebaseerd op het kader van Byman (2024), die stelt dat effectieve aanbevelingen ook rekening moeten houden met het *policymakers' dilemma* waarbij beleidsmakers vaak worden beperkt door politieke druk, beperkte middelen en operationele onzekerheden. Daarom wordt er stilgestaan bij de beoogde doelgroep (Actor), de logica erachter ('So What') en de praktische beperkingen van elke aanbeveling (Byman, 2024). Gezien beleidsmakers vaak beperkte tijd hebben om volledige studies door te nemen, wordt eerst een schematisch overzicht gepresenteerd (Tabel 3), gevolgd door een uitgebreide toelichting per aanbeveling (Byman, 2024).

	Aanbeveling	Doelgroep (Actor)	Logica ('So What')	Tijdsinvestering/ Beperkingen
1	Signalisatie & Zichtbaarheid	Stad Hasselt	Borden naar ooghoogte, reinigen, in mensentaal.	Hoog (gefaseerd invoeren)
2	Narratieve Verantwoording	Politie LRH & Stad Hasselt (Communicatie)	Succesverhalen delen.	Laag (zorgvuldige selectie & privacy)
3	Participatie & Dialoog	Politie LRH	Buurtbezoeken formaliseren en uitbreiden.	Hoog (bundelen per kwartaal)
4	Toegankelijkheid Kwetsbare Groepen	Stad Hasselt (Communicatie/Gelijke Kansen)	Info via Brailleliga en andere kanalen.	Laag (bestaande kanalen)
5	Digitale Transparantie	Politie LRH & Stad Hasselt (ICT/Communicatie)	Website toegankelijker + actief promoten.	Middel (structureel onderhoud)

Tabel 3: Overzicht beleidsaanbevelingen

Een eerste aanbeveling richt zich tot de Stad Hasselt en betreft de verbetering van de fysieke signalisatie. Uit de *data walks* blijkt dat veel burgers de huidige waarschuwborden niet opmerken omdat ze te hoog hangen, terwijl vuile of vervaagde tekst de borden onleesbaar maakt. De juridische informatie moet uiteraard blijven, maar kan aangevuld worden met 'mensentaal' die het doel verduidelijkt, zoals "voor de veiligheid in de uitgaansbuurt". Door de borden naar ooghoogte te verlagen, onleesbare exemplaren te reinigen en de informatie actueel te houden, wordt de transparantie verhoogd zonder dat burgers zich overweldigd voelen door controle. Een beperking is dat dit arbeidsintensief is. Daarom kan deze maatregel voorlopig gefaseerd worden ingevoerd, bijvoorbeeld eerst op drukbezochte locaties.

Een tweede aanbeveling richt zich tot zowel de Politie LRH als de Stad Hasselt (Dienst Communicatie) en betreft het delen van geanonimiseerde succesverhalen. Uit de resultaten bleek dat het vertellen van concrete verhalen waarbij CCTV heeft bijgedragen aan de opsporing van daders of de bescherming van slachtoffers, de focus zou verschuiven van 'controle' naar 'zorg'. Deze verhalen kunnen gedeeld worden op scholen, online platforms en in buurten waar burgers vragen of bezwaren hebben. Een belangrijk aandachtspunt is dat de privacy van slachtoffers en getuigen strikt gewaarborgd moet blijven. Dit vereist dus een zorgvuldige selectie en transparante communicatie.

De derde aanbeveling is gericht aan de Politie LRH en betreft het formaliseren van buurtbezoeken bij nieuwe camera-installaties of bij bezorgdheden over al bestaande installaties. Deze werkwijze wordt momenteel al op beperkte schaal uitgevoerd en ontvangt positieve feedback van bewoners. Het beantwoorden van vragen, het demonstreren van privacywaarborgen en het tonen van hoe het systeem in de praktijk werkt, bouwt direct vertrouwen op. Deze aanpak kan uitgebreid worden naar scholen, buurtverenigingen en kwetsbare groepen. Een beperking is dat dit een aanzienlijke tijdsinvestering vraagt van de politiemedewerkers. Een mogelijke oplossing is om deze sessies te bundelen per kwartaal, met meerdere buurten of groepen tegelijk.

Een vierde aanbeveling richt zich tot de Stad Hasselt (Dienst Gelijke Kansen/Dienst Communicatie) en betreft toegankelijke informatie voor kwetsbare groepen zoals slechtziende burgers. Uit de *data walks* bleek dat deelnemers met een visuele beperking behoefte hebben aan informatie over waar en waarom camera's hangen. Organisaties zoals de Brailleliga verstrekken al informatie over toegankelijkheid in de publieke ruimte; deze kanalen kunnen ook worden benut om compacte informatie over het cameranetwerk te delen. Het doel is niet om een groot communicatieproject op te zetten, maar om via vertrouwde kanalen deze doelgroep laagdrempelig te informeren. Een beperking is dat deze groepen divers zijn in hun informatiebehoeften, wat maatwerk vereist.

De vijfde en laatste aanbeveling is vooral gericht aan de Politie LRH (afdeling ICT/Communicatie) en betreft de verbetering en promotie van de online informatie over camerabewaking. Tijdens de expertinterviews werd meermaals verwezen naar "we hebben een webpagina" als bewijs van transparantie. Uit de inhoudsanalyse van deze pagina bleek de informatie volledig, maar werd er veel terminologie en juridische taal gebruikt. Bovendien bleek uit de *data walks* dat burgers niet weten waar ze deze informatie kunnen vinden en ze ook niet snel zouden opzoeken. Het is daarom aangeraden om deze informatie, bijvoorbeeld bij nieuwe camera-installaties, actiever te promoten via sociale media, het magazine of nieuwsbrieven. Wederzijdse verwijzing tussen beide zou de burger ook helpen om alle relevante informatie sneller te vinden. Een beperking van deze maatregel is dat het middelen vereist om de informatie actueel te houden.

5.7 Beperkingen en vervolgonderzoek

Dit onderzoek kent enkele beperkingen die de interpretatie van de bevindingen nuanceren. Ten eerste is de externe validiteit beperkt door de focus op één middelgrote Vlaamse stad met een specifieke surveillance-infrastructuur en beleidscontext. Hoewel *thick description* lezers in staat stelt om zelf te beoordelen of bevindingen overdraagbaar zijn naar hun context, blijft generalisatie moeilijk. Vervolgonderzoek zou daarom vergelijkende studies kunnen uitvoeren in steden met verschillende vormen van CCTV-surveillance en communicatiestrategieën. Ten tweede bleven bepaalde demografische categorieën ondervertegenwoordigd zoals oudere mensen, etnische minderheden en personen van de LGBTQ+-gemeenschap. Toekomstig onderzoek zou daarom nog sterker moeten inzetten op een intersectionele steekproef om de diversiteit aan *folk theories* bij minderheidsgroepen beter in kaart te brengen. Ten derde heeft de methode van *data walks* beperkingen. Door de aanwezigheid van de onderzoeker en de focus op surveillance werd het bewustzijn van deelnemers kunstmatig verhoogd; burgers die normaal niet stilstaan bij surveillance, werden aangezet om er intensiever over na te denken wat mogelijk tot sociale wenselijke antwoorden leidde. Ten vierde is dit onderzoek een momentopname in een snel evoluerende technologische context. Longitudinaal onderzoek dat *folk theories* over de tijd volgt, kan tonen hoe deze zich aanpassen aan nieuwe informatie, technologieën en gebeurtenissen. Ten vijfde zou vervolgonderzoek de institutionele kant verder kunnen uitdiepen. Dit onderzoek bevat interviews met sleutelfiguren in het beleid en een bezoek aan het hoofdgebouw van de politiezone, maar observeerde niet in detail hoe operatoren dagelijks met de camera's omgaan. Etnografisch onderzoek in controleruimtes, zoals Armstrong en Norris (1999) eerder deden, zou aanvullend inzicht bieden in de praktijk van surveillance en mate waarin deze strookt met de officiële beleidslijnen.

6 Conclusie

Deze masterproef onderzocht hoe burgers betekenis geven aan CCTV-surveillance in de publieke ruimte en hoe deze intuïtieve verklaringen zich verhouden tot de institutionele realiteit. De centrale onderzoeksvraag luidde: *Hoe verhoudt de institutionele werking van CCTV-surveillance in Hasselt zich tot hoe burgers het begrijpen en ervaren?* Deze vraag werd beantwoord aan de hand van tien *data walks* met 22 deelnemers, aangevuld met expertinterviews, een observatiebezoek en een analyse van webpagina's van Stad Hasselt en politiezone Limburg Regio Hoofdstad.

De confrontatie tussen beide perspectieven bracht een zichtbare discrepantie aan het licht. Waar lokale autoriteiten opereren binnen juridische kaders met DPO-protocollen, risicoanalyses en gemotiveerd gebruik, blijken burgers hier weinig zicht op te hebben. Voor hen blijft het cameranetwerk grotendeels een ondoorzichtig systeem. Dit gebrek aan kennis vullen zij op met *folk theories*: intuïtieve verklaringen over wie surveilleert, waarom camera's geplaatst worden, hoe het systeem werkt en welke rol de plaats van de camera speelt. Deze theorieën zijn niet louter foutief, maar ontstaan vaak op basis van onvolledige informatie. Burgers hanteren daarbij verschillende copingstrategieën om met surveillance om te gaan: *downplaying* waarbij ze CCTV goedkeuren omdat ze niets te verbergen hebben, *resigning* als ze surveillance als onvermijdelijk onderdeel van de samenleving zien, *self-empowering* wanneer ze actief vragen stellen, informatie opzoeken of routes aanpassen en ten slotte *sympathizing* waarbij ze begrip tonen voor het officiële perspectief. Deze strategieën blijken niet statisch: zij kunnen binnen één persoon naast elkaar bestaan en verschillen vaak per locatie.

Een belangrijke theoretische bijdrage van dit onderzoek is dat plaats als vierde dimensie van *folk theories* naar voren komt. Dezelfde camera, beheerd door dezelfde instantie, genereert verschillende interpretaties afhankelijk van waar ze hangt. Signalisatie volstaat hierbij op juridisch vlak, maar werkt op communicatief vlak slechts beperkt. Waarschuwborden worden niet altijd opgemerkt en bieden weinig informatie over de concrete dataverzameling, het gebruik van beelden en de rechten van burgers. Ook sociale identiteit kleurt de betekenisgeving: vrouwelijke deelnemers koppelden camera's sterker aan persoonlijke veiligheid dan mannen, jongere deelnemers stelden vaker vragen over privacy, AI en datagebruik dan oudere deelnemers, en meerderheidsgroepen gebruikten soms de aanwezigheid van minderheden als legitimatie voor toezicht. Daardoor kan surveillance bijdragen aan sociale sortering. Daarnaast tonen de resultaten dat burgers slimme technologieën niet noodzakelijk afwijzen, maar wel kritisch nadenken over mogelijke uitbreiding, zoals gezichtsherkenning, datakoppeling en *AI-bias*. De angst voor *function creep* vormt hierbij een belangrijk spanningspunt. De

institutionele keuze voor selectieve transparantie, bedoeld om criminelen niet slimmer te maken, kan daardoor onbedoeld wantrouwen versterken in plaats van vertrouwen op te bouwen.

Deze masterproef toont aan dat CCTV niet enkel een technisch systeem is, maar een sociotechnische assemblage waarin camera's, signalisatie, regelgeving, de ruimtelijke context en overheidscommunicatie samen betekenis produceren. De sterke toename van cameratoezicht toont dat surveillance een structureel onderdeel is geworden van de hedendaagse stad, maar roept tegelijk de vraag op of de democratische verantwoording hiervan mee is geëvolueerd. Alleen wanneer burgers begrijpen hoe surveillance werkt, kunnen zij geïnformeerd deelnemen aan het debat over de plaats van surveillance in de publieke ruimte. Zolang CCTV een ondoorzichtig systeem blijft, zullen *folk theories* de leegte blijven opvullen.

7 Referentielijst

- Amnesty International (z.d.). *Surveillance en mensenrechten*. Amnesty International. Geraadpleegd op 20 mei 2026, van <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/surveillance-en-mensenrechten>
- Armstrong, G., & Norris, C. (1999). *The Maximum Surveillance Society: The Rise of CCTV*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003136439>
- Barnard-Wills, D. (2011). UK News Media Discourses of Surveillance. *The Sociological Quarterly*, 52(4), 548-567. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2011.01219.x>
- Bennett, T., & Gelsthorpe, L. (1996). Public Attitudes Towards CCTV (Closed Circuit Television) in Public Places. *Studies on Crime and Crime Prevention*, 5(1), 72-90.
- Bischoff, P. (2025, juni 25). Surveillance camera statistics: Which are the most surveilled cities? *Comparitech*. <https://www.comparitech.com/vpn-privacy/the-worlds-most-surveilled-cities/>
- Bolin, G., & Jerslev, A. (2018). Surveillance through media, by media, in media. *Northern Lights: Film & Media Studies Yearbook*, 16(1), 3-21. https://doi.org/10.1386/nl.16.1.3_2
- Brands, J., Schwanen, T., & Van Aalst, I. (2016). What are you looking at? Visitors' perspectives on CCTV in the night-time economy. *European Urban and Regional Studies*, 23(1), 23-39. <https://doi.org/10.1177/0969776413481369>
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. SAGE.
- Bree, R. T., & Gallagher, G. (2016). Using Microsoft Excel to code and thematically analyse qualitative data: A simple, cost-effective approach. *All Ireland Journal of Higher Education*, 8(2). <https://doi.org/10.62707/aishej.v8i2.281>
- Brockdorff, N., & Appleby-Arnold, S. (2015). *The Citizens' Perspective: Awareness, Feelings and Acceptance of Surveillance and Surveillance Systems for Fighting Crime in Europe: A Quantitative Study*. European Union. <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/39555>
- Butot, V., Jacobs, G., Bayerl, P. S., Amador, J., & Nabipour, P. (2023). Making Smart Things Strange Again: Using Walking as a Method for Studying Subjective Experiences of Smart City Surveillance. *Surveillance & Society*, 21(1), 61-82. <https://doi.org/10.24908/ss.v21i1.15665>

- Byman, D. (2024). Writing Policy Recommendations for Academic Journals: A Guide for the Perplexed. *International Security*, 48(4), 137-166. https://doi.org/10.1162/isec_a_00485
- Cole, M. (2002). Signage and Surveillance: Interrogating the Textual Context of CCTV in the UK. *Surveillance & Society*, 2(2/3). <https://doi.org/10.24908/ss.v2i2/3.3387>
- Conrad, K. (2009). 'Nothing to Hide ... Nothing to Fear': Discriminatory Surveillance and Queer Visibility in Great Britain and Northern Ireland. In *The Ashgate Research Companion to Queer Theory* (pp. 329–346). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315613482-23>
<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315613482-23/nothing-hide-nothing-fear-discriminatory-surveillance-queer-visibility-great-britain-northern-ireland-kathryn-conrad>
- D'Cruz, H., Gillingham, P., & Melendez, S. (2007). Reflexivity: A concept and its meanings for practitioners working with children and families. *Critical Social Work*, 8(1).
<https://doi.org/10.22329/csw.v8i1.5744>
- DeVito, M. A., Birnholtz, J., Hancock, J. T., French, M., & Liu, S. (2018). How People Form Folk Theories of Social Media Feeds and What it Means for How We Study Self-Presentation. *Proceedings of the 2018 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 1-12.
<https://doi.org/10.1145/3173574.3173694>
- DeVito, M. A., Gergle, D., & Birnholtz, J. (2017). "Algorithms ruin everything": #RIPTwitter, Folk Theories, and Resistance to Algorithmic Change in Social Media. *Proceedings of the 2017 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 3163-3174.
<https://doi.org/10.1145/3025453.3025659>
- Dutta, M. J., Kaur, S., & Elers, P. (2020). Validity in interpretive methods: Frameworks and innovations. *Annals of the International Communication Association*, 44(3), 185-200.
<https://doi.org/10.1080/23808985.2020.1792795>
- England, K. V. L. (1994). Getting Personal: Reflexivity, Positionality, and Feminist Research. *The Professional Geographer*, 46(1), 80-89. <https://doi.org/10.1111/j.0033-0124.1994.00080.x>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>

- Finlay, L. (2002). Negotiating the swamp: The opportunity and challenge of reflexivity in research practice. *Qualitative Research*, 2(2), 209-230. <https://doi.org/10.1177/146879410200200205>
- Forlano, L. (2010). Flash Mob Ethnography Workshop. *Ethnographic Praxis in Industry Conference Proceedings*, 2010, 307-307. <https://doi.org/10.1111/j.1559-8918.2010.00030.x>
- Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: The birth of the prison* (A. Sheridan, Vert.; 2e Vintage Books ed.). Vintage Books. (Origineel werk gepubliceerd in 1975)
- Geertz, C. (2008). Thick description: Toward an interpretive theory of culture. In T. S. Oakes & P. L. Price (Eds.), *The cultural geography reader* (pp. 29–39). Routledge.
- Gill, M., Bryan, J., & Allen, J. (2007). Public Perceptions of CCTV in Residential Areas: “It Is Not As Good As We Thought It Would Be.” *International Criminal Justice Review*, 17(4), 304-324. <https://doi.org/10.1177/1057567707311584>
- Gill, M., & Spriggs, A. (2005). *Assessing the impact of CCTV* (Home Office Research Study No. 292). Home Office Research, Development and Statistics Directorate.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (2017). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203793206>
- Goundar, P. R. (2025). Researcher Positionality: Ways to Include it in a Qualitative Research Design. *International Journal of Qualitative Methods*, 24. <https://doi.org/10.1177/16094069251321251>
- Gras, M. L. (2002). The Legal Regulation of CCTV in Europe. *Surveillance & Society*, 2(2/3). <https://doi.org/10.24908/ss.v2i2/3.3375>
- Greenberg, J., & Hier, S. (2009). CCTV Surveillance and the Poverty of Media Discourse: A Content Analysis of Canadian Newspaper Coverage. *Canadian Journal of Communication*, 34(3), 461-486. <https://doi.org/10.22230/cjc.2009v34n3a2200>
- Kim, N., & Greenfield, A. (2011). *Systems/Layers: How to run a walkshop on networked urbanism*. Diffusion Library. <http://diffusion.org.uk/?p=2364>
- Haggerty, K. D., & Ericson, R. V. (2000). The surveillant assemblage. *The British Journal of Sociology*, 51(4), 605–622. <https://doi.org/10.1080/00071310020015280>

- Hino, K. (2022). Changes in public attitudes toward CCTV installations in residential areas between 2008 and 2019. *Cities*, 128, 103810. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103810>
- Janssens, J., & Herkes, G. (2016). *Smart city en camerabeleid in de stad Genk: Naar een doordachte en gedragen visie* (Vol. 52). Maklu.
- Kroener, I. (2014). *CCTV: A technology under the radar?* Routledge.
- Latour, B. (2005). *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780199256044.001.0001>
- Lippert, R. (2009). Signs of the Surveillant Assemblage: Privacy Regulation, Urban CCTV, and Governmentality. *Social & Legal Studies*, 18(4), 505-522. <https://doi.org/10.1177/0964663909345096>
- Long, A. F., & Godfrey, M. (2004). An evaluation tool to assess the quality of qualitative research studies. *International Journal of Social Research Methodology*, 7(2), 181-196. <https://doi.org/10.1080/1364557032000045302>
- Lyon, D. (Ed.). (2003). *Surveillance as social sorting: Privacy, risk, and digital discrimination*. Routledge.
- Lyon, D. (2022). Surveillance. *Internet Policy Review*, 11(4). <https://doi.org/10.14763/2022.4.1673>
- Kenniscentrum Data & Maatschappij. (z.d.). *Maak je eigen datawalk!* Geraadpleegd op 4 november 2025, van <https://data-en-maatschappij.ai/tools/datawalk-handleiding>
- Meyer, D. Z., & Avery, L. M. (2009). Excel as a Qualitative Data Analysis Tool. *Field Methods*, 21(1), 91-112. <https://doi.org/10.1177/1525822X08323985>
- Mittelstadt, B. D., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S., & Floridi, L. (2016). The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, 3(2), 2053951716679679. <https://doi.org/10.1177/2053951716679679>
- Pillow, W. (2003). Confession, catharsis, or cure? Rethinking the uses of reflexivity as methodological power in qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 16(2), 175-196. <https://doi.org/10.1080/0951839032000060635>

- Piza, E. L., Welsh, B. C., Farrington, D. P., & Thomas, A. L. (2019). CCTV surveillance for crime prevention: A 40-year systematic review with meta-analysis. *Criminology & Public Policy*, 18(1), 135-159. <https://doi.org/10.1111/1745-9133.12419>
- Powell, A. (2018). The data walkshop and radical bottom-up data knowledge. In H. Knox & D. Nafus (Eds.), *Ethnography for a data-saturated world* (pp. 212–232). Manchester University Press. <https://doi.org/10.7765/9781526127600.00018>
- Schreurs, L. (2025). *Research Designs for Communication Science* [Powerpoint-slides]. Faculteit voor sociale wetenschappen, Katholieke Universiteit Leuven.
- Shaffer, G. (2025). Close Encounters: Gauging Residents' Comfort and Trust Levels with Smart Technologies During "Data Walks". *Surveillance & Society*, 23(2), 244-264. <https://doi.org/10.24908/ss.v23i2.16560>
- Van Es, K., & De Lange, M. (2020). Data with its boots on the ground: Datawalking as research method. *European Journal of Communication*, 35(3), 278-289. <https://doi.org/10.1177/0267323120922087>
- Van Zeeland, I., Breuer, J., & Pierson, J. (2021). Walkshops for Citizen Involvement: Walk the Talk with Smart City Citizens. In *2021 IEEE International Smart Cities Conference (ISC2)* (pp. 1–4). IEEE. <https://doi.org/10.1109/ISC253183.2021.9562922>
- Verheyden, T. (2024, november 9). *Meer dan een half miljoen camera's houden ons in de gaten op straat: "Nationaal cameraregister is dringend nodig"*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/11/07/halfmiljoencamera-shoudtonsindegaten/>
- Wet van 21 maart 2007 tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's*, Belgisch Staatsblad, 31 mei 2007, 29529. Justel. https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2007032139&table_name=wet
- Wilson, C., Janes, G., & Williams, J. (2022). Identity, positionality and reflexivity: Relevance and application to research paramedics. *British Paramedic Journal*, 7(2), 43-49. <https://doi.org/10.29045/14784726.2022.09.7.2.43>
- Zhang, D., Boerman, S. C., Hendriks, H., van der Goot, M. J., Araujo, T. B., & Voorveld, H. A. M. (2024). "They Know Everything": Folk Theories, Thoughts, and Feelings About Dataveillance in Media

Technologies. *International Journal of Communication*, 18, 2710–2730.

<https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/21495>

Zurawski, N. (2010). 'It is all about perceptions': Closed-circuit television, feelings of safety and perceptions of space – What the people say. *Security Journal*, 23(4), 259-275.

<https://doi.org/10.1057/sj.2008.20>

8 Bijlagen

8.1 Bijlage 1: *Data walk*-leidraad



Datawalk

Naam	Benthe Peeters
OPO	Masterproef
Titel	Wandelend door de bewaakte stad Tussen beleid en beleving: <i>folk theories</i> over CCTV-surveillance in Hasselt

Inhoud

- 3 Pre-walk
- 4 Over jou
- 5 Route
- 6 Data walk
- 7 Spot 1: Parktoegang
- 8 Spot 2: Zwembad
- 9 Spot 3: Skatepark
- 10 Spot 4: Hogescholen
- 11 Spot 5: Woonwijk
- 12 Spot 6: Winkelstraat
- 13 Spot 7: Stadspark
- 14 Spot 8: Stadsplein
- 15 Post-walk

Pre-walk

(10-15min, audio-opname)

Ontvangst binnen of buiten



Overlopen informed consent



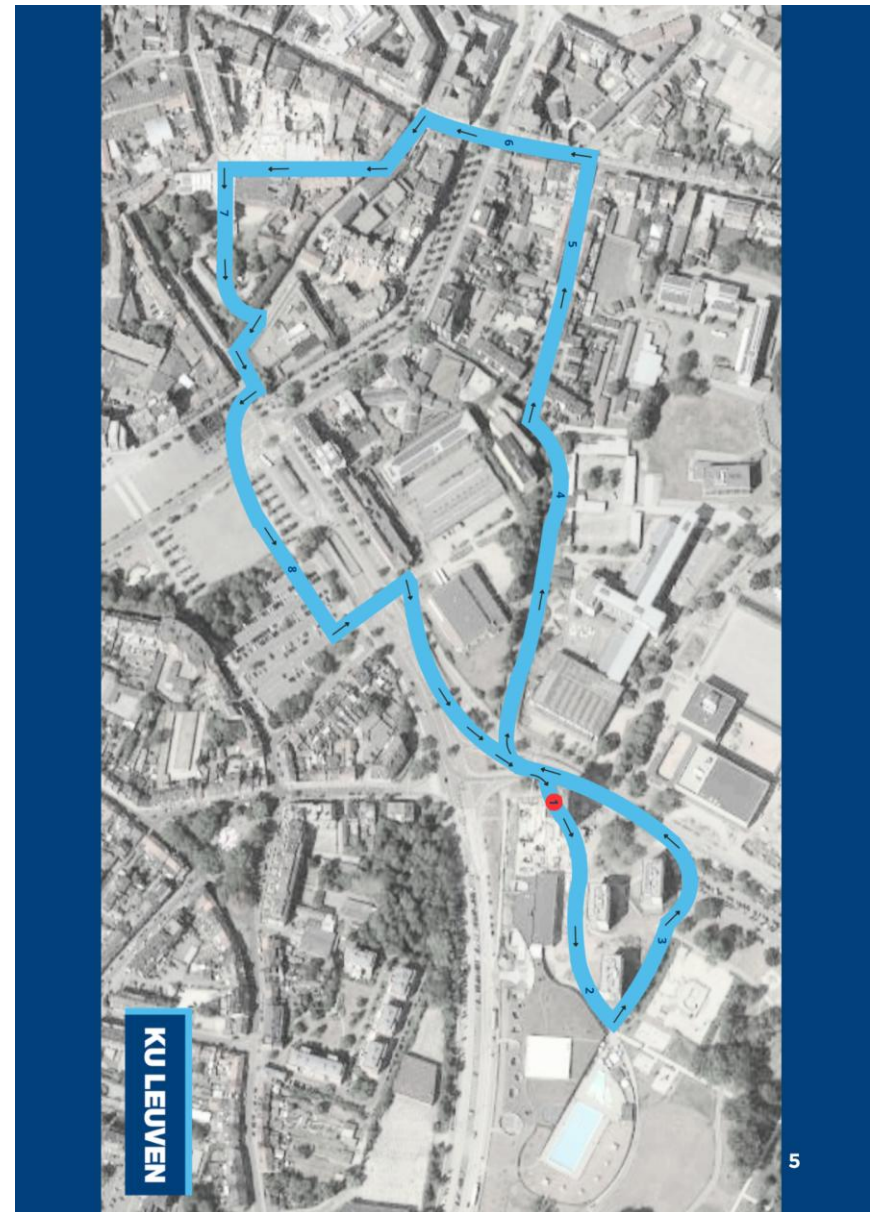
Vragenlijst initiële percepties:

1. **Privacybewustzijn:** Heb je je ooit eerder vragen gesteld over de privacy van je gegevens in de publieke ruimte? Zo ja, kun je een specifiek voorbeeld geven?
2. **Technologische kennis:** Welke technologieën die gegevens verzamelen ken je in deze stad (bijv. camera's, sensoren, wifi-punten)?
3. **Mening over CCTV:** Wat is jouw algemene mening over de aanwezigheid van camera's in het straatbeeld?
4. **Verwachting:** Wat verwacht je specifiek tijdens deze wandeling te gaan zien?
5. **Veiligheidsgevoel:** Waar in deze stad voel je je het veiligst en waar het minst veilig? Welke rol spelen camera's volgens jou in dat gevoel?

Over jou

Voor we beginnen, eerst nog een paar korte vraagjes.
Deze gegevens helpen om te begrijpen hoe verschillende groepen camerabewaking ervaren. Alle vragen zijn vrijwillig.

Vraag	Antwoord
Wat is je leeftijd?	
Hoe identificeer je je qua gender?	
Wat is je hoogst behaalde diploma?	
Hoe zou je jouw etnische achtergrond omschrijven?	
Beschouw je jezelf als religieus of levensbeschouwelijk overtuigd en draag je uiterlijke kenmerken die hieraan herinneren (bijv. een hoofddoek)?	
Hoe zou je je seksuele oriëntatie omschrijven?	
Wat is je woonsituatie? (Welke stad, drukke of rustige buurt?)	



Data walk

(25-35min, audio-opname)

Semi-gestructureerde vragenlijst tijdens data walk



1. Identificeren: Wat zie je? Had je deze camera al eerder opgemerkt? Wat maakt dat je deze camera wel/niet meteen zag?

2. Bron (wie surveilleert?): Door wie denk je dat deze camera beheerd wordt? Wat denk je dat er met deze beelden gebeurt (live bekeken, opgeslagen, ...)?

3. Doel (waarom?): Wat denk je dat het doel is van deze camera op deze specifieke plek? Voor wie denk je dat deze camera er vooral is?

4. Mechanisme (hoe werkt het?): Wat voor soort data denk je dat deze camera verzamelt? Denk je dat deze camera AI gebruikt, zoals gezichtsherkenning?

5. Emotie: Hoe voel je je met het idee dat deze camera hier informatie verzamelt?

6. Coping: Gedraag je je anders wetende dat deze camera hier informatie verzamelt?

Spot 1: Parktoegang

Omgeving



Toegangspad tot een parkzone met studentenkoten, een zwembad en een skatepark. Overdag vooral passage van studenten en recreanten; 's avonds rustiger maar wisselend publiek.

CCTV

Witte vaste domecamera gemonteerd hoog op een lantaarnpaal langs het pad. Gericht op de doorgang naar het park en de omliggende voorzieningen. Geen pictogram camerabewaking aanwezig.



Spot 2: Zwembad

Omgeving



Ingang van een openbaar zwembad met toegangspad en fietsenstalling. De drukte varieert sterk afhankelijk van het moment en het seizoen.

CCTV

Camera bevestigd op het dak van het zwembadgebouw met zicht op de ingang en het toegangspad. De camera wordt ook gebruikt om de wachtrij bij het zwembad te tonen via een livestream. Pictogram camerabewaking aanwezig.



Spot 3: Skatepark

Omgeving



Skatepark in een parkzone tussen schoolgebouwen en studentenkoten. Overdag veel jongeren en kinderen; 's avonds rustiger maar gekend als plek waar soms overlast voorkomt.

CCTV

Twee camera's op dezelfde paal: bovenaan een bolvormige PTZ-domecamera (draaibaar) en daaronder een vaste domecamera. Gericht op het skatepark en de omliggende ruimte. Geen pictogram camerabewaking aanwezig.



Spot 4: Hogescholen

Omgeving



Toegangszones van een hogeschool en universiteit langs wandelpaden met veel studentenpassage overdag. 's Avonds aanzienlijk rustiger.



CCTV

Aan de hogeschool staat een groot pictogram camerabewaking bij de ingang, terwijl de camera zelf klein en minder zichtbaar is en hoog gericht staat op de toegangspoort. Bij de universiteit is een duidelijk zichtbare witte domecamera aan de gevel gemonteerd bij de ingang en fietsenstalling, zonder pictogram camerabewaking.



Spot 5: Woonwijk

Omgeving



Residentiële straat met rijhuizen en een klein speelplein met voetbalveldje. Overdag aanwezigheid van buurtbewoners, spelende kinderen en scholieren; 's avonds rustiger.

CCTV

Zwarte bolvormige PTZ-domecamera gemonteerd aan de gevel van een woning op hoogte van de eerste verdieping en gericht op de straat. Geen pictogram camerabewaking aanwezig.



Spot 6: Winkelstraat

Omgeving



Drukke kruising op de kleine ring waar een woonwijk overgaat in het stadscentrum en een winkelstraat begint. Veel verkeer met auto's, fietsers en voetgangers.

CCTV

Meerdere types camera's aanwezig: een domecamera en een ANPR-camera bij de verkeerslichten, en een PTZ-domecamera verder in de winkelstraat. Pictogram camerabewaking aanwezig aan de ingang van het centrum; verder in de straat ook een pictogram waarvan de informatie deels vervaagd is.



Spot 7: Stadspark

Omgeving



Recent gerenoveerd park in het centrum met wandelpaden rond een historisch monument. Groene verblijfsruimte in een stedelijke omgeving.

CCTV

Meerdere kleine zwarte camera's gemonteerd op lantaarnpalen doorheen het park. Op sommige palen één camera, op andere twee naast elkaar in dezelfde behuizing. De camera's staan relatief dicht bij elkaar langs de wandelpaden. Geen pictogram camerabewaking aanwezig.



Spot 8: Stadsplein

Omgeving



Centraal plein met verschillende functies zoals evenementenruimte, parkeerzone, bushalte en horeca in de omgeving. Drukke varieert sterk afhankelijk van activiteiten en tijdstip.

CCTV

Meerdere camera-installaties: een domecamera hoog geplaatst bij de parking en een aparte hoge paal met twee camera's (een PTZ-domecamera en een vaste domecamera) die zicht geven op het plein. Geen officieel pictogram camerabewaking, maar wel een bord met de tekst dat camera's in deze zone alles registreren.



Post-walk

(15- 25min, audio-opname)

Eerste mening en opvallendheden



Kleurcodes toekennen op kaart



hier vind ik het OK/logisch dat er camera's hangen

neutraal, maakt me niet zoveel uit

hier vind ik camera's ongemakkelijk of ongepast



Bespreking (op basis van kleurcodes)

1. **Reflectie folk theories:** bron, doel, mechanisme, emotie en coping. Dezelfde vragen als tijdens de data walk worden gehanteerd.
2. **Reflectie op signalisatie:** Hoe zou signalisatie over CCTV er volgens jou moeten uitzien?
3. **Communicatiekloof:** Hoe zou de overheid volgens jou beter kunnen communiceren over CCTV?



Debriefing (ethische bezorgdheden, vragen, contactgegevens, ...)

8.2 Bijlage 2: Interviewleidraad officieel luik

INTERVIEWLEIDRAAD OFFICIEEL LUIK

MASTERPROEF: CAMERABEWAKING

De masterproef onderzoekt camerabewaking in Hasselt. Enerzijds wordt gekeken hoe burgers in Hasselt betekenis geven aan camerabewaking; wat ze denken dat camera's doen, wie ze denken dat kijkt, en waarom. Daarnaast komt het officiële beleid aan bod via een analyse van de webpagina's over camerabewaking (van zowel Politie LRH als Stad Hasselt) en interviews over de visie en strategie van beide instanties.

PERSOONLIJKE VISIE

1. Als u aan iemand die niets weet van Hasselt moet uitleggen waarom de stad camera's plaatst in de publieke ruimte: wat zegt u dan?
2. Wat is uw eigen rol of verantwoordelijkheid binnen het camerabeleid of het cameranetwerk binnen Hasselt?

LEGITIMERING CAMERA'S

3. Welke doelen staan centraal bij het inzetten van camera's in Hasselt?
4. Hoe wordt bepaald waar camera's worden geplaatst en waarvoor ze worden gebruikt?
5. Welke rol spelen nieuwe technologieën zoals AI binnen het cameranetwerk? Welke toepassingen worden bewust wel of niet gebruikt?

COMMUNICATIE & INFORMATIE OVER CAMERABEWAKING

6. Wie bepaalt de communicatie over camerabewaking? Wat communiceren jullie bewust wel/niet?
7. Onderzoek toont aan dat camera's in de publieke ruimte via twee dominante frames worden gepresenteerd: het veiligheidsframe ('camera's beschermen ons') en het privacyframe ('camera's zijn Big Brother'). Welk frame herkent u in de eigen communicatie van Hasselt?
8. Op verschillende plaatsen in Hasselt staat het bord 'Wees gerust, onze camera's registreren alles in deze zone.' Hoe ervaart u zelf deze formulering?

9. Uit mijn onderzoek bleek tot nu toe dat burgers vaak een fout beeld hebben van hoe cameratoezicht werkt (denken dat er altijd iemand meekijkt, dat er AI actief is, dat er boetes worden uitgeschreven o.b.v. ANPR, ...). Heeft u een idee van de percepties van burgers of schrikt u van deze percepties?

- a. Mijn onderzoek focust ook op minderheidsgroepen (mensen met een migratieachtergrond, LGBTQ+-personen, mensen met een beperking, ...) die het gevoel hebben dat camera's onevenredig op hen gericht zijn, met als gevolg dat zij een verkeerd beeld ontwikkelen. Heeft u dat signaal al eerder ontvangen?

TOEKOMST

10. Welke evolutie verwacht u in die periode (meer camera's, slimmere camera's, nieuwe toepassingen, nieuwe locaties ...)?
11. Mijn onderzoek eindigt met beleidsaanbevelingen over hoe overheden beter kunnen communiceren over camerabewaking. Welke informatie zou nuttig zijn om mee aan de slag te gaan?

AFRONDING

12. Is er iets over camerabewaking in Hasselt wat ik niet gevraagd heb maar wat u belangrijk vindt voor mijn onderzoek?

8.3 Bijlage 3: Informed consent



FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
DECANAAT
PARKSTRAAT 45 BUS 3000
3000 LEUVEN, BELGIË



Geïnformeerde toestemming masterproefonderzoek

Titel van de masterproef:
Wandelend door de bewaakte stad
Tussen beleid en beleving: *folk theories* over CCTV-surveillance in Hasselt

Naam + contactgegevens promotor en student-onderzoeker:
Benthe Peeters - benthe.peeters@student.kuleuven.be
Prof. dr. Baldwin Van Gorp - baldwin.vangorp@kuleuven.be

Doel en methodologie van het masterproefonderzoek:
Deze studie onderzoekt hoe burgers betekenis geven aan camerabewaking in de stad. U neemt deel aan een data walk: een wandeling door het stadscentrum waarbij u ter plekke uw percepties over camera's deelt.

Periode en duur van het onderzoek:
Het onderzoek vindt plaats tijdens academiejaar '25-'26 (september 2025 tot en met mei 2026)
Uw deelname duurt 1 tot 1,5 uur.

➤ Ik heb voldoende informatie gekregen omtrent het doel van het onderzoek.

➤ Ik begrijp wat van mij verwacht wordt tijdens dit onderzoek.

➤ Ik weet dat ik zal deelnemen aan volgende bevraging:
Een deelname aan een kort voorbereidend gesprek (10-15 minuten), een wandeling door het stadscentrum met stops bij camera's (25-35 minuten), en een afsluitend groepsgesprek (15-25 minuten). Het gesprek wordt opgenomen met audio.

➤ Ik geef toestemming om een audio-opname te maken van het/de interview(s).

➤ Ik weet dat er risico's of ongemakken kunnen verbonden zijn aan mijn deelname:
Het actief observeren van camerabewaking kan een ongemakkelijk gevoel of verhoogd bewustzijn van surveillance veroorzaken. U kunt op elk moment stoppen met deelnemen zonder opgave van reden. U kan te allen tijde contact opnemen met de onderzoeker, promotor of experts integrale veiligheid bij vragen of bezorgdheden.

➤ Ikzelf of anderen kunnen baat bij dit onderzoek hebben op volgende wijze:
Uw ervaringen dragen bij aan wetenschappelijk inzicht in hoe burgers surveillance ervaren. De resultaten worden gebruikt voor beleidsaanbevelingen aan de lokale overheid over transparantere communicatie rond camerabewaking.

➤ Ik begrijp dat mijn deelname aan deze studie vrijwillig is. Ik heb het recht om mijn deelname op elk moment stop te zetten. Daarvoor hoef ik geen reden te geven en ik weet dat daaruit geen nadeel voor mij kan ontstaan.

➤ Voor de verdere verwerking van de verzamelde gegevens geldt het algemeen belang als rechtsgrond volgens de AVG/GDPR. Stopzetting van deelname aan de studie houdt dus in dat de eerder verzamelde gegevens nog verder rechtsgeldig kunnen worden betrokken in de studie en niet moeten worden verwijderd door KU Leuven.

➤ Ik begrijp dat in de context van dit onderzoek gegevens worden verzameld die volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming als bijzonder gevoelig worden beschouwd. Ik geef dan ook expliciet mijn toestemming om deze gegevens in de context van dit onderzoek te verzamelen.

➤ De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Namen worden daarbij niet gepubliceerd; in transcripts en publicaties worden alleen codes gebruikt (zoals P1, P2, P3). De vertrouwelijkheid van de gegevens is in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd. Alleen de onderzoeker heeft toegang tot een beveiligd sleutelbestand dat codes kan koppelen aan identiteiten. Dit sleutelbestand wordt alleen gebruikt als u inzage of verwijdering van uw gegevens vraagt. Audio-opnames worden verwijderd nadat deze getranscribeerd zijn. De dataset kan onder de beschreven gepseudonimiseerde wijze ter beschikking worden gesteld aan de wetenschappelijke gemeenschap.

➤ Ik weet dat er geen vergoeding voorzien is voor deelname aan het onderzoek.

➤ Ik wil graag op de hoogte gehouden worden van de resultaten van dit onderzoek. De student-onderzoeker mag mij hiervoor contacteren op het volgende e-mailadres:

➤ Voor vragen evenals voor de uitoefening van mijn rechten (inzage gegevens, correctie ervan,...) weet ik dat ik na mijn deelname terecht kan bij:
de student-onderzoeker (zie hoger voor contactgegevens)
de promotor (zie hoger voor contactgegevens)

➤ Het onderzoek is goedgekeurd door de Sociaal-maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC) van KU Leuven, gekend onder nummer "G-2026-11201". Voor eventuele klachten of andere bezorgdheden omtrent ethische aspecten van deze studie kan ik contact opnemen met SMEC:
sme@kuleuven.be

Ik heb bovenstaande informatie gelezen en begrepen en heb antwoord gekregen op al mijn vragen betreffende deze studie. Ik stem toe om deel te nemen.

Datum:

Naam en handtekening respondent/proefpersoon

Naam en handtekening student-onderzoeker

75



Geïnformeerde toestemming masterproefonderzoek

Titel van de masterproef:

Wandelend door de bewaakte stad
Tussen beleid en beleving: *folk theories* over CCTV-surveillance in Hasselt

Naam + contactgegevens promotor en student-onderzoeker:

Benthe Peeters - benthe.peeters@student.kuleuven.be
Prof. dr. Baldwin Van Gorp - baldwin.vangorp@kuleuven.be

Doel en methodologie van het masterproefonderzoek:

Deze studie vergelijkt burgerpercepties over camerabewaking met het officiële luik vanuit het stadsbestuur. U neemt deel aan een interview waarbij u uw visie op camerabewaking deelt.

Periode en duur van het onderzoek:

Het onderzoek vindt plaats tijdens academiejaar '25-'26 (september 2025 tot en met mei 2026) op 5 mei 2026 om 15:00. Uw deelname duurt 30 minuten tot 1 uur.

- Ik heb voldoende informatie gekregen omtrent het doel van het onderzoek.
- Ik begrijp wat van mij verwacht wordt tijdens dit onderzoek.
- Ik weet dat ik zal deelnemen aan volgende bevraging:
Een interview omtrent camerabewaking. Zowel de officiële communicatie vanuit het stadsbestuur als uw visie zullen bevestigd worden.
- Ik geef toestemming om een audio-opname te maken van het interview.
- Ikzelf of anderen kunnen baat bij dit onderzoek hebben op volgende wijze:
Uw mening en kennis dragen bij aan wetenschappelijk inzicht in hoe burgers surveillance ervaren en steden camerabewaking inzetten. De resultaten worden gebruikt voor beleidsaanbevelingen aan lokale overheden over transparantere communicatie rond camerabewaking.
- Ik begrijp dat mijn deelname aan deze studie vrijwillig is. Ik heb het recht om mijn deelname op elk moment stop te zetten. Daarvoor hoef ik geen reden te geven en ik weet dat daaruit geen nadeel voor mij kan ontstaan.
- Voor de verdere verwerking van de verzamelde gegevens geldt het algemeen belang als rechtsgrond volgens de AVG/GDPR. Stopzetting van deelname aan de studie houdt dus in dat de eerder verzamelde gegevens nog verder rechtsgeldig kunnen worden betrokken in de studie en niet moeten worden verwijderd door KU Leuven.

1

- Ik begrijp dat in de context van dit onderzoek gegevens worden verzameld die volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming als bijzonder gevoelig worden beschouwd. Ik geef dan ook expliciet mijn toestemming om deze gegevens in de context van dit onderzoek te verzamelen.
- De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Namen worden daarbij niet gepubliceerd; in transcripts en publicaties worden alleen codes gebruikt (zoals P1, P2, P3). De vertrouwelijkheid van de gegevens is in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd. Alleen de onderzoeker heeft toegang tot een beveiligd sleutelbestand dat codes kan koppelen aan identiteiten. Dit sleutelbestand wordt alleen gebruikt als u inzage of verwijdering van uw gegevens vraagt. Audio-opnames worden verwijderd nadat deze getranscribeerd zijn. De dataset kan onder de beschreven gepseudonimiseerde wijze ter beschikking worden gesteld aan de wetenschappelijke gemeenschap.
- Ik weet dat er geen vergoeding voorzien is voor deelname aan het onderzoek.
- Ik wil graag op de hoogte gehouden worden van de resultaten van dit onderzoek. De student-onderzoeker mag mij hiervoor contacteren op het volgende e-mailadres:
- Voor vragen evenals voor de uitoefening van mijn rechten (inzage gegevens, correctie ervan,...) weet ik dat ik na mijn deelname terecht kan bij:
de student-onderzoeker (zie hoger voor contactgegevens)
de promotor (zie hoger voor contactgegevens)
- Het onderzoek is goedgekeurd door de Sociaal-maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC) van KU Leuven, gekend onder nummer "G-2026-11201". Voor eventuele klachten of andere bezorgdheden omtrent ethische aspecten van deze studie kan ik contact opnemen met SMEC: smec@kuleuven.be

Ik heb bovenstaande informatie gelezen en begrepen en heb antwoord gekregen op al mijn vragen betreffende deze studie. Ik stem toe om deel te nemen.

Datum:

Naam en handtekening respondent/proefpersoon

Naam en handtekening student-onderzoeker

2

8.4 Bijlage 4: Dataset

De analyse omvat zowel de data walk-transcripties als de data uit het officiële luik. De volledige dataset, bestaande uit transcripties, expertinterviews, het observatieverslag en de geanalyseerde webpagina's wordt wegens de bestandsgrootte als afzonderlijk pdf-document toegevoegd bij de indiening van deze masterproef.

8.5 Bijlage 5: Codeboek

Het volledige codeboek, met codes, categorieën en omschrijvingen wordt wegens de omvang als afzonderlijk pdf-document toegevoegd bij de indiening van deze masterproef.

8.6 Bijlage 6: GenAI-statement



FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
PARKSTRAAT 45 BUS 3600
3000 LEUVEN, BELGIË



Plagiaatpreventie en gebruik van generatieve AI voor masterproefstudenten

Masterproefstudenten moeten dit document toevoegen aan de bijlagen van hun masterproef.

Het document wordt gebruikt tijdens de plagiaatcontrole en kan aanleiding geven tot discussie tijdens de verdediging.

Bovendien wordt er van je verwacht dat je in jouw masterproef een verklaring toevoegt (inleiding) of en hoe je generatieve AI hebt gebruikt.

Ik, Bente Peeters, bevestig hierbij het volgende:

- ☒ Ik heb de [GenAI-richtlijnen van de KU Leuven](#) gelezen en verbind mij ertoe te handelen in overeenstemming met de basisprincipes van onderzoeksintegriteit.
- ☒ Ik heb het onderstaande sjabloon over het gebruik van generatieve AI naar waarheid ingevuld en een verklaring toegevoegd in mijn masterproef.
- ☒ Ik begrijp dat ik verantwoordelijk ben om aan te tonen hoe generatieve AI in mijn onderzoek is gebruikt.

Datum: 16/05/2026

Handtekening masterproefstudent:

Gebruik van generatieve AI

Instructies:
Beantwoord de vetgedrukte zinnen in sectie 1 en 2 hieronder op basis van het daadwerkelijke gebruik van generatieve AI (GenAI) in je masterproef.
Je dient de verklaringen te **verduidelijken** en **aan te geven** hoe je GenAI hebt gebruikt.

1. Algemene verklaring

Ik bevestig dat ik tijdens geen enkele fase van het onderzoek en het schrijfproces van mijn masterproef gebruik heb gemaakt van GenAI-hulpmiddelen, of uitsluitend voor taalondersteuning.

- ☐ Ja, ik bevestig dat ik geen GenAI-hulp heb gebruikt of uitsluitend voor taalondersteuning.
- ☒ Nee, ik heb GenAI-hulp gebruikt. Ik heb de volgende tool(s) gebruikt: ChatGPT.

2. Doel van het gebruik

Geef aan op welke manier(en) je GenAI hebt gebruikt. Geef aan welke specifieke GenAI-tool(s) je hebt gebruikt en leg indien nodig het doel van het gebruik uit:

- GenAI werd gebruikt als zoekmachine om meer te weten te komen over een bepaald onderwerp.**
☐ Ja → Geef aan welke tool(s) je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt:
verduidelijk welke tools je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt
☒ Nee
- GenAI werd gebruikt om nieuwe onderzoeksideeën te genereren.**
☐ Ja → Geef aan welke tool(s) je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt:
verduidelijk welke tools je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt
☒ Nee
- GenAI werd gebruikt voor het uitvoeren van een literatuuronderzoek.**
☐ Ja → Geef aan welke tool(s) je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt:
verduidelijk welke tools je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt
☒ Nee
- GenAI werd gebruikt voor het analyseren van gegevens.**
☒ Ja → Geef aan welke tools je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt: Ik heb mijn analyse volledig handmatig gedaan, dus zonder het gebruik van AI. Ik heb echter wel bij het uitschrijven van mijn resultaten, met name de vertaling van het codeboek naar de resultatensectie, advies gevraagd aan ChatGPT (een speciale GPT genaamd Qualitative

Research Data Analysis) om een structuur uit te werken. Ik wist niet goed of ik eerst mijn burgerpercepties, mijn officieel luik of ze tegelijk moest uitwerken. ChatGPT heeft dan een structuur uitgewerkt (namelijk eerst officieel luik, dan burgerpercepties, en dan een vergelijking van de twee). Deze werkwijze leek een goede aanpak voor zowel mezelf als mijn promotor, waardoor ik dit behouden heb. De inhoudelijk invulling ervan gebeurde volledig door mezelf.

- ☐ Nee
- GenAI werd gebruikt voor het genereren van programmeercode.**
☐ Ja → Geef aan welke tool(s) je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt:
verduidelijk welke tools je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt
☒ Nee
- GenAI werd gebruikt voor het genereren van beeldmateriaal.**
☐ Ja → Geef aan welke tool(s) je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt:
verduidelijk welke tools je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt
☒ Nee
- GenAI werd op een andere manier gebruikt.**
☐ Ja → Geef aan welke tool(s) je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt:
verduidelijk welke tools je hebt gebruikt en hoe je deze hebt gebruikt
☒ Nee

3. Eindverklaring

De tekst/code/afbeeldingen in deze masterproef zijn van mijzelf (tenzij anders vermeld). Generatieve AI is alleen gebruikt in overeenstemming met de [richtlijnen van de KU Leuven](#) en er zijn passende referenties toegevoegd. Ik heb de inhoud waar nodig gecontroleerd en bewerkt en ik neem de volledige verantwoordelijkheid voor de inhoud van de masterproef. Ik heb er op toegezien dat het werkstuk ondubbelzinnig toelaat om te evalueren welke competenties ik als student verworven heb.